

EDUCAȚIA DIGITALĂ PENTRU CETĂȚENIE

SET DE INSTRUMENTE PENTRU PROIECTAREA PROGRAMELOR

Despre acest set de instrumente

Acest set de instrumente a fost conceput ca o resursă pentru organizațiile societății civile (OSC) ale căror misiuni se concentrează asupra educației, implicării tinerilor, cetățeniei digitale, siguranței online și/ sau coeziunii sociale. Și practicienii educației care lucrează direct cu tinerii din școli sau centre de tineret pot găsi aspecte utile.

Ne propunem să ajutăm practicienii să dezvolte și să livreze publicul tânăr programe eficiente de Educația cetățeniei digitale (ECD); în acest sens, ne-am bazat pe propriile noastre experiențe pentru a evidenția provocările și oportunitățile pe care le poate prezenta acest spațiu.

Setul de instrumente prezintă, de asemenea, un proces robust de monitorizare și evaluare (M&E), pe care multe organizații le consideră provocatoare.

Mulțumiri

În primul rând, am dori să le mulțumim studenților, facilitatorilor, educatorilor, profesorilor școlilor, părinților, factorilor de decizie și finanțatorilor care au participat de-a lungul anilor la programul ISD pentru Educația cetățeniei digitale și care au fost o sursă de inspirație și învățare modestă și infailibilă.

Experiența și energia organizațiilor partenere au susținut în special succesul Programului Tineri Lideri Digitali și au avansat cauza Educației Cetățeniei Digitale în Bulgaria, Grecia, Italia și România. Suntem recunoscători și Google.org, al cărui sprijin generos ne-a permis să dezvoltăm această resursă ca parte a curriculum-ului Fazei 2 a Programului Tineri Lideri Digitali, care a fost un efort comun între Institutul pentru Dialog Strategic (ISD), Google.org și fantasticii noștri parteneri Youth and Civil Initiatives in the Rose Valley (Bulgaria), Action Synergy (Grecia) și Group of the European Youth for Change (GEYC - România). Acești parteneri locali au arătat pasiune nesfârșită și angajament față de program și au fost adevărata forță motrice din spatele localizării și livrării sale.

Din ISD, o mențiune specială este pentru Jennie King, Eisha Maharasingam-Shah și Henry Tuck ale căror contribuții la setul de instrumente au fost de neprețuit. De asemenea, dorim să îi mulțumim lui Ahmad Tarek pentru design-ul frumos al acestei resurse. Orice greșeli sau omisiuni sunt ale autorilor.

Această lucrare este licențiată sub licența CC-BY 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Institutul pentru Dialog Strategic (ISD) este o companie cu răspundere limitată, adresa sediului central PO Box 75769, Londra, SW1P 9ER. ISD este înregistrat în Anglia cu numărul de înregistrare al companiei 06581421 și numărul de înregistrare de caritate 1141069.

Despre autori

Josh Phillips

Josh este Manager educațional la ISD, supraveghind programele noastre pilot de Cetățenie digitală în Marea Britanie și Europa. El a proiectat resursele curente pentru Programele Be Internet Citizens și Tineri Lideri Digitali, precum și instrucțiunile pentru măsurarea impactului. El a susținut anterior programul Statelor Unite, Americii de Sud și Americii de Nord la Chatham House și este absolvent al Programului Teach First Leadership Development.

Iris Boyer

Iris este Șef-adjunct pentru Tehnologie, comunicații și educație la ISD, integrând în practicile comune eforturile noastre împotriva extremismului prin scalarea parteneriatelor cu companiile de tehnologie, factorii de decizie și societatea civilă. Ea a gestionat anterior programe sociale și de contranarative pentru echipa de politici din Europa a Facebook, Orientul Mijlociu și Africa și a condus la dezvoltarea campaniei globale YouTube „Creatori pentru Schimbare”. Înainte de aceasta, a ocupat roluri de analist la Ministerul Francez al Afacerilor Externe, și Ministerul Francez de Finanțe.

Deține o diplomă franceză de studii de 5 ani în Științe sociale și umaniste de la Sciences Po, precum și un Master internațional în Afacerile publice de la Școala Superioară de Economie din Moscova și Universitatea Metropolitană din Londra.

Tim Hulse

Tim este coordonator la ISD, care lucrează cu precădere la Rețeaua Orașe Putnice (SCN) și programe care sprijină eforturile societății civile. Rolul lui constă în dezvoltarea de sisteme de monitorizare și evaluare pentru o serie de programe ISD pentru a analiza și demonstra impactul lor în prevenirea și combaterea extremismului și a polarizării. În cadrul acestui rol, Tim sprijină, de asemenea, o serie de parteneri ISD în demonstrarea impactului durabil al proiectelor lor. Tim a fost implicat anterior în cercetare pentru organizații de caritate și ONG-uri din Marea Britanie care abordează extremismul, politica din Orientul Mijlociu și problemele refugiaților printre alte subiecte. Deține un Master în Inteligență și Securitate internațională de la King's College din Londra și o licență în Studii Religioase de la Școala de Studii Orientale și Africane.

Alexia Augeri

Alexia este asociat care lucrează în cadrul portofoliului ISD. Ea susține proiectarea și livrarea proiectelor pentru îmbunătățirea abilităților de gândire critică și dezvoltarea rezistenței la ură și radicalizare în rândul tinerilor. De asemenea, ea analizează și intersecțiile genului cu extremismul violent. Experiența ei include proiecte cu Departamentul Italian de Afaceri Externe și organizații educaționale care operează în Europa și America Latină.

Cuprins

Introducere —

Ce este Educația Cetățeniei Digitale și de ce este necesară?	1
Definiția Cetățeniei Digitale	2
Programele ISD pentru Cetățenie Digitală	4
Prezentare generală a setului de instrumente	4

Capitolul 1 — Dezvoltarea programului dumneavoastră

Stabilirea obiectivelor și analiza situației	6
Model de livrare	13
Dezvoltarea parteneriatului	14

Capitolul 2 — Construirea programului

Planificarea curriculumului	16
Proiectarea curriculumului	17
Adaptarea curriculumului	24

Capitolul 3 — Livrarea evenimentului

Mobilizarea școlilor	26
Predarea atelierelor în școli sau centre de tineret	27
Livrarea instruirii pentru practicieni în educație	28

Capitolul 4 — Reflectare, evaluare, scalare

Reflectați și îmbunătățiți	30
Analizați datele	30
Diseminați resursele	31

Capitolul 5 — Monitorizarea și evaluarea programelor dvs. de ECD

De ce contează M&E	34
Înțelegerea contextului dvs. și formularea problemei	35
Crearea de cadre și o teorie a schimbării pentru proiectul dvs.	36
Alegerea indicatorilor pentru proiectul dvs.	40
Colectarea datelor pentru măsurarea succesului	41
Glosar	44
Anexe	49

Introducere

Ce este educația pentru cetățenie digitală și de ce este necesară?

Tinerii care cresc în era digitală se găsesc acaparați de o tehnologie în continuă evoluție, oferindu-le conectivitate nelimitată cu oameni din întreaga lume, precum și o ofertă nesfârșită de informații. În epoca internetului și a culturii aplicațiilor, își trăiesc în primul rând online viața socială, culturală și politică și petrec mai mult timp online decât adulții: un raport recent al Eurostat a constatat că 91% dintre tinerii din Europa au folosit zilnic internetul, comparativ cu 71% din întreaga populație a UE.¹ Mai mult, 1 din 3 utilizatori de internet are vârsta mai mică de 18 ani.²

Dar, în timp ce accesul lor la aceste tehnologii noi, interesante și deseori gratuite, rămâne în mare măsură nelimitat, înțelegerea tinerilor despre nuanțele modului în care funcționează aceste tehnologii și despre abilitățile lor de a trata eficient aspectele negative ale lumii online, inclusiv așa-numitele „știri false”,³ narațiuni polarizante și discursuri instigatoare la ură, rămân limitate. Doar în Marea Britanie, 82% dintre utilizatorii digitali nu au auzit niciodată de termenul „bulă de filtru”,⁴ în timp ce aproape o treime dintre copiii cu vârste între 11 și 17 ani au raportat că au văzut discursuri pline de ură online - nu este clar dacă sunt echipați să răspundă sau sunt conștienți de instrumentele disponibile pentru a ajuta.⁵

Sistemele de învățământ din întreaga Europă s-au adaptat lent la era digitală, ceea ce înseamnă că tinerilor nu au fost învățați neapărat cum să recunoască aceste prejudicii și cum să le reziste. Educația pentru cetățenie se află acum în programele naționale din toate țările UE și multe autorități naționale cresc numărul de ore de predare, și oferă îndrumări pentru susținerea unei predări eficiente. Din păcate, predarea este adesea sporadică, inegală sau neclar definită și rareori face legătura cu cetățenia pe tărâmul digital. În mod fundamental, ei ar trebui învățați cum să contribuie într-un mod pozitiv și semnificativ la comunitatea online.

Educația eficientă pentru cetățenie digitală (ECD) se află în centrul acestei ambiții. Aceasta înseamnă echiparea tinerilor cu cunoștințele și abilitățile necesare pentru a valorifica potențialul pozitiv nelimitat pe care internetul îl are de oferit, în același timp insufliând comportamentele și atitudinile necesare pentru rezista conținuturilor sau interacțiunilor online inautentice sau vătămătoare. Tinerii ar trebui să învețe despre drepturile și responsabilitățile lor online, inclusiv cum să fie consumatori critici de informații, cum să interacționeze cu conținutul ofensator sau utilizatorii pe care îi întâlnesc și cum să răspundă eficient la discursul instigator de ură.

Definiția cetățeniei digitale

Diverse organizații din întreaga lume au încercat să definească cetățenia digitală; în timp ce împărtășesc trăsături sau terminologie, nu există un consens universal. De exemplu, în Curriculum-ul australian, cetățenia digitală este definită cu accent pe cunoștințe mai largi de alfabetizare digitală, inclusiv subiecte precum creditul creativ și drepturile de autor.⁶ Cadrele au fost, de asemenea, elaborate de organisme multilaterale, inclusiv Consiliul Europei (CoE) și Digital Intelligence Institute (DQ), cu defalcări cuprinzătoare în ceea ce privește competențele, comportamentele și atitudinile în fiecare caz. În 2017, CoE a publicat o revizuire extinsă a literaturii de cercetare academică și propuneri de politici referitoare la ECD,⁷ împreună cu constatările unei consultări cu mai multe părți interesate privind abordările existente, pe baza datelor colectate în toate cele 47 de state membre.⁸ Ambele documente oferă o bază solidă pe care să se dezvolte programarea ECD.

Așadar până în prezent, ISD a adoptat definiția Consiliului Europei pentru programele sale din regiune, apreciind accentul pus pe valorile democratice, siguranța utilizatorilor de internet și contribuind proactiv la îmbunătățirea comunității online:

*„capacitatea de a se implica pozitiv, critic și competent în mediul digital, bazându-se pe abilitățile de comunicare și creație eficiente, de a practica forme de participare socială care respectă drepturile omului și demnitatea prin utilizarea responsabilă a tehnologiei”.*⁹

Deși există o serie de definiții disponibile pentru a construi un program ECD, OSC-urile ar trebui să-l aleagă pe cel care se raportează cel mai strâns la contextul în care operează (de exemplu, organizațiile europene sunt sfătuite să utilizeze fie o definiție națională, fie cea a CoE). Aceste definiții împărtășesc în mod obișnuit un set comun de rezultate și valori, ceea ce înseamnă că oricare este folosită ar trebui să servească drept bază pentru un impact considerabil asupra vieții cotidiene a publicului țintă.

ISD a elaborat o hartă generală pentru ECD (vezi Fig. 1 mai jos), care arată modul în care diferiți actori pot schimba peisajul și îmbunătățesc experiența tinerilor online. Ca organizație, ar trebui să luați în considerare care elemente ale acestei diagrame sunt cele mai relevante și mai realiste. Așteptarea este să nu abordăm totul dintr-o dată. Mai degrabă, luați în considerare modul în care programele, expertiza și rețelele dvs. existente pot fi aplicate la 1 sau 2 domenii și construiți de acolo. Grupurile de tineret pot excela în secțiunea „comportamente”, deoarece programele extrașcolare sunt potrivite pentru învățarea aplicată și creativitate și pot juca, de asemenea, un rol esențial în promovarea „atributelor” prin mentorat, sprijin de la egal la egal, etc.; în schimb, școlile sunt deseori mai bine echipate pentru dezvoltarea formală a abilităților sau pentru transmiterea informațiilor pe teme cheie („competențe”).

Programele ISD pentru cetățenie digitală

Din 2017, ISD proiectează, furnizează, evaluează și scalează programe de cetățenie digitală pentru audiențe din toată Europa. Activitatea noastră a fost lansată în parteneriat cu entități mari, inclusiv Google și instituții de învățământ, precum și OSC-uri mai mici care operează la firul ierbii în Bulgaria, Franța, Grecia, România, Suedia, Olanda și Marea Britanie. Mai multe detalii pot fi găsite la următoarele link-uri:

[Young Digital Leaders 2019: De la siguranță la cetățenie online From Raportul de impact Young Digital Leaders \(2018\)](#)
[Construirea cetățeniei digitale în Franța: Raportul de critică de Lecții de la Sens](#)
[Raportul de impact Be Internet Citizens 2018](#)
[Raportul de impact Be Internet Citizens 2017](#)
[Raportul de impact asupra rezilienței digitale 2017](#)

Consultați [Pagina web principală a ISD Education](#) pentru mai multe informații despre activitatea noastră largă.

Despre acest set de instrumente

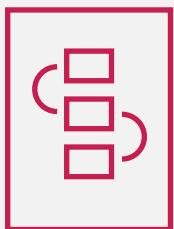
Acest set de instrumente a fost proiectat ca o resursă pentru Organizațiile Societății Civile (OSC-uri) ale căror misiuni se concentrează pe educație, implicare în rândul tinerilor, cetățenie digitală, siguranță online și/ sau coeziune socială. Practicienii educației care lucrează direct cu tinerii din școli sau centre de tineret pot găsi și aspecte utile.

Scopul nostru este de a ajuta practicienii să dezvolte și să furnizeze programe ECD eficiente pentru publicul tânăr; în acest sens, ne-am bazat pe experiențele proprii pentru a evidenția provocările și oportunitățile pe care le poate prezenta acest spațiu. Repartizarea pas cu pas se bazează pe propriile noastre programe, cum ar fi [Be Internet Citizens](#), [Young Digital Leaders](#) și [Extreme Dialogue](#), precum și cercetări ample asupra (și consultărilor cu alți) altor actori din domeniu. Setul de instrumente prezintă, de asemenea, un proces robust pentru Monitorizare și Evaluare (M&E), pe care multe organizații continuă să le găsească provocatoare.

Recunoaștem că multe OSC-uri pot întâmpina dificultăți în furnizarea fiecărui element al setului de instrumente; nu fiți descurajați de zone care nu se încadrează în resursele sau capacitatea dvs. curente. Puteți alege să vă concentrați pe abilitarea școlilor și a centrelor de tineret pentru a furniza ECD independent; pe dezvoltarea de materiale și programe; pe creșterea gradului de conștientizare și cumpărare între grupurile cheie; sau pe evaluare. Fiecare are un rol de jucat în extinderea furnizării ECD, iar sectorul va prospera dacă diferite grupuri pun în practică seturile lor unice de abilități și interese.

Anexa de la pagina [49](#) prezintă o listă de o pagină cu sfaturile noastre de top pentru livrarea unui program ECD de succes.

Cum se utilizează acest set de instrumente

Capitolul 1: Planificarea programului dvs.

Înțelegeți procesul de formulare a scopului și obiectivelor cheie pentru propriile programe ECD, pe baza unei analize a situației. În acest capitol veți învăța cum să vă stabiliți publicul țintă și să formulați zonele de conținut pentru activitate. Capitolul 1 include, de asemenea, diferitele parteneriate pe care doriți să le dezvoltați cu organizații care pot susține livrarea programelor.

Capitolul 2: Construirea programului dvs.

Proiectați curriculum-ul cetățeniei digitale care va sta la baza întregului program. Aceasta include stabilirea obiectivelor de învățare și a întrebărilor cheie pentru fiecare lecție sau atelier. Capitolul se concentrează, de asemenea, asupra modului de structurare a curriculumului dvs. și oferă sfaturi pedagogice pentru predarea eficientă a cetățeniei digitale.

Capitolul 3: Livrarea de evenimente

Sfaturi utile pentru planificarea și livrarea de evenimente care vă vor ajuta să vă asigurați că programa este predată eficient, și anume prin ateliere școlare și instruiți pentru profesori. Acest capitol oferă, de asemenea, strategii pentru menținerea unei comunicări eficiente cu părțile interesate de program.

Capitolul 4: Reflectare, evaluare, scalare

Puncte de acțiune sugerate în urma livrării programului dvs., inclusiv înregistrarea succeselor notabile și a domeniilor de îmbunătățire și diseminarea oricăror resurse pe care le-ați proiectat pe parcursul programului pentru alte persoane.

Capitolul 5: Monitorizarea și evaluarea programului ECD

Cum să proiectați o metodologie de evaluare și să colectați date cantitative și calitative de la participanți. Acest lucru vă va informa strategia de livrare pe termen lung, permițându-vă să efectuați ajustări și îmbunătățiri și, în cele din urmă, va demonstra impactul programului asupra celor implicați.

Capitolul 1

Dezvoltarea programului dumneavoastră

Stabilirea obiectivelor și analiza situației

scopuri și obiective

Obiectivele sunt declarații ample care încapsulează „de ce-ul” programului vostru. Ele conturează schimbarea finală în cunoștințe, abilități, comportamente și atitudini pe care doriți să o experimenteze publicul țintă. Un obiectiv solid al programului va reprezenta adesea un obiectiv ambițios pe termen lung care nu poate fi realizat pe deplin în intervalul de timp al programului dvs. (sau cel puțin la prima iterație).

Aceste obiective pot fi ample și ambițioase, cum ar fi:

Ușinerea tinerilor de 12-15 ani din Marea Britanie pentru a deveni cetățeni digitali responsabili sau.

Îmbunătățirea abilităților de gândire critică a adolescenților din liceele românești.

În ciuda nivelului lor de ambiție, obiectivele trebuie să fie măsurabile și realiste. Ca atare, evitați să fiți prea vagi sau să promiteți să obțineți ceva ce nu poate fi dovedit, cum ar fi:

A face copiii fericiți online.

Un obiectiv necorespunzător va confunda, de asemenea, rezultatele furnizate de un program cu modificările pe care intenționează să le producă.

Construirea unui program de cetățenie digitală pentru tinerii din școli.

Acest obiectiv prezintă un proces care va fi stabilit, în loc să explice de ce acest proces este important sau efectul pe care îl va avea asupra beneficiarilor.

Obiectivele contribuie la scopul programului și ar trebui să surprindă schimbarea pe care încercă să o atingă, în loc să descrie activitățile pe care le desfășoară. Scrierea unor obiective bune este, de asemenea, crucială dacă doriți să evaluați programul ECD. Obiectivele neclare pot frustra încercările de a demonstra impact sau de a asigura finanțare și cumpărare pentru programul dvs. în primul rând. Utilizarea acronimului **SMART** de mai jos este un mod util de a testa dacă obiectivele dvs. sunt puternice sau aveți nevoie de efort suplimentar:

Caseta 1: acronimului SMART		
S	specific	Este definită clar schimbarea dorită?
M	măsurabil	Poate fi modificată și măsurată schimbarea?
A	adecvat	Is the objective relevant to the goal you are trying to achieve and will it contribute to its realisation?
R	realist	Can the objective actually be achieved with the resources available for your programme?
T	încadrat în timp	În ce perioadă de timp va fi atins obiectivul?

Vă recomandăm **între două și cinci obiective legate de scopul dvs. final; orice altceva poate indica faptul că proiectul dvs. este prea complex și/ sau dificil de realizat**. Mai jos sunt câteva exemple din programul ISD Young Digital Leaders.

Caseta 2: Exemple de obiective din programul ISD Tineri Lideri Digitali	
Obiectivul 1	Tinerii devin mai critici în consumul lor de informații.
Obiectivul 2	Tinerii își dezvoltă capacitatea de a comunica eficient cu o serie de audiențe online.
Obiectivul 3	Tinerii devin experți online ai drepturilor, responsabilităților și oportunităților lor și ale celorlalți.

Analiza situației

Pentru a determina scopul și obiectivele, trebuie să luați în considerare contextul cel mai relevant pentru livrare (național, regional, local sau chiar o comunitate specifică). Aceasta include:

- ① ***Care sunt principalele provocări și prejudicii online?***
- ② ***Ce abordări există în prezent sau au fost deja pilotate la nivel local?***
- ③ ***Cine este publicul principal vizat?***

De asemenea, ar trebui să luați în considerare atitudinile și comportamentele pozitive pe care doriți să le promoveze programul dvs., deși acest lucru poate fi examinat mai detaliat atunci când începeți să vă proiectați programa ECD. Acest proces este prezentat în capitolul 2.

Principalele provocări sau daune online

Un program eficient ECD îi echipează pe tineri cu cunoștințe și abilități și însușește atitudini și comportamente care îi ajută să funcționeze în mod responsabil online. Pentru a obține acest lucru, este esențial să înțelegem cu ce provocări și vătămări online se confruntă tinerii din țara dvs. În timp ce toți tinerii ar trebui să dezvolte abilități de gândire critică, să dezvolte empatie și să arate respect pentru opiniile celorlalți, pot exista riscuri sau tendințe specifice care cresc nevoia acestei educații. De exemplu, unele țări sau comunități au fost ținte particulare pentru dezinformare, văzând influența „știrilor false” asupra sistemelor lor sociale și politice; alții pot fi victime particulare ale discursului instigator la ură, abuz sau radicalizare online sau văd amenințări tot mai mari în jurul unei anumite tehnologii sau platforme.

Ori de câte ori este posibil, ar trebui să consultați rapoarte locale, statistici și produse jurnalistice credibile pentru a despacheta modul în care tinerii folosesc internetul și peisajul digital mai larg din țara dvs. Dacă datele naționale nu sunt disponibile, poate fi util în continuare să revizuiți sondajele regionale, de exemplu, cele efectuate de [Consiliul Europei](#), [OCDE](#), [Eurobarometru](#) sau [LSE](#). Dacă aveți deja o rețea puternică de tineri, puteți chiar colecta date primare prin intermediul unui sondaj online sau al unui focus grup. Acest exercițiu vă va oferi un raționament puternic pentru intervenția dvs. (utilă pentru finanțarea ofertelor), și vă va ajuta să definiți forma și focusul activităților.

Câteva întrebări cheie care ar putea ghida acest proces sunt:

- ① *Cât timp petrec tinerii online în țara dvs.?*
- ② *La ce tind să folosească internetul?*
- ③ *Ce site-uri, platforme și aplicații de social media folosesc cel mai des?*
- ④ *Care sunt riscurile și amenințările asociate acestor produse online?*
- ⑤ *Cum folosesc internetul actorii negativi și ce amenințare socială sau personală reprezintă pentru tinerii online?*
- ⑥ *În ce măsură sunt învățați tinerii despre siguranța online, alfabetizarea digitală și/ sau cetățenia digitală în țara dvs., fie în școli, fie prin educație informală (de exemplu, centre de tineret)?*
- ⑦ *În ce măsură tinerii demonstrează cetățenie activă, atât online cât și offline?*
- ⑧ *Cât de multă conștientizare asupra prejudecăților online există în rândul publicului larg?*

Pentru Be Internet Citizens, cercetările de la birou au arătat că în Marea Britanie, doar 2% dintre copii cu vârste între 9 și 16 ani au abilitățile critice de alfabetizare de care au nevoie pentru a spune dacă o știre este reală sau falsă.¹⁰ Întrucât „știrea falsă” poate fi un motor-cheie al urii, diviziunii și confuziei în societate, această statistică ne-a atras atenția. Ca răspuns, am poziționat-o ca o arie de învățare de bază în cadrul curriculum-ului, incluzând o definiție clară care să ghideze atât înțelegerea profesorilor, cât și cea a tinerilor precum și practicile online ale acestora.

Pentru Young Digital Leaders, motivarea livrării a fost triplă: creșterea ratelor de infracțiuni cauzate de ură și a discursurilor instigatoare la ură în Bulgaria, România și Grecia, un răspuns destul de limitat la această problemă din sectoarele educației formale respective și o reducere notabilă a inițiativei [„Discursului împotriva urii”](#). Lucrări de cercetare, cum ar fi [SELMA „Hacking online Hate: Building a Evidence Base for Educators”](#), au prezentat concluziile cu privire la experiențele tinerilor și ale profesorilor lor cu discursurile online instigatoare la ură. Aceste idei, multe dintre acestea provenind de la respondenții la sondajul din Grecia, au demonstrat în continuare necesitatea unei mai mari livrări educaționale în această problemă.

Definirea conceptelor

După ce ați stabilit provocările-cheie și daunele cu care tinerii se confruntă online, și care dintre acestea vor sta la baza programului ECD, este important să definiți clar fiecare termen. **O scurtă trecere în revistă a literaturii vă poate asigura că definițiile pe care le utilizați sunt un ecou al, sau cel puțin se aliniază experților în domeniu.** Este posibil să fie nevoie să ajustați limbajul academic pentru a vă asigura că este accesibil și „prietenos cu tinerii”, păstrând esența generală. Important este ca definițiile să fie adaptate la contextul național al publicului țintă. De exemplu, dacă includeți o definiție a libertății de exprimare, verificați dacă aceasta se aliniază cu guvernul sau legislația națională în această privință. Câteva concepte cheie de cetățenie digitală sunt prezentate în Glosarul de la pag. 44.

Abordări existente

Ca în cazul oricărui alt program de dezvoltare, ar trebui să stabiliți un punct de referință al activității existente în regiune sau să vizați un public similar. **Efectuarea unei analize a literaturii în cadrul programelor ECD existente** vă va ajuta să înțelegeți unde există lacune în prevederile actuale, succesele notabile ale programelor, finanțatorii relevanți sau oportunitățile de colaborare. De asemenea, vă puteți asigura că nu reproduceți un proiect bun între aceleași grupuri, supra-saturați anumite zone geografice sau că lipsiți alte categorii de public care au nevoie. Până la sfârșit, ar trebui să puteți să definiți obiectivele proprii, teoria schimbării și punctul de vânzare unic. O teorie a schimbării este o descriere a cum și de ce se așteaptă ca rezultatele dorite ale unui program să se întâmple într-un context dat.

Programele care au fost evaluate în mod formal sunt utile în special pentru a fi analizate aici, deoarece oferă nu numai dovezi concrete ale punctelor tari și ale punctelor slabe, dar sunt susceptibile de a face recomandări privind îmbunătățirea programării viitoare. De asemenea, aceștia pot oferi îndrumări privind metodologiile eficiente de M&E pe care le puteți utiliza în cadrul propriului program.

Acest set de instrumente prezintă o gamă de cetățenie digitală europeană sau programe conexe, disponibile în anexă. O serie de baze de date online, cum ar fi ca [European Schoolnet](#) sau [site-ul web al Consiliului Europei pe ECD](#), enumeră și programele existente și instrumentele inovatoare la nivel european.

Alături de această cercetare, este util să înțelegem **ce se face atât la nivel de politică, cât și la nivelul practicienilor care să ofere tinerilor ECD.** Pentru cei dintâi, ar trebui să stabiliți dacă cetățenia digitală este încorporată în programa națională sau dacă în schimb sunt abordate subiecte similare, precum siguranța online și/ sau cetățenia. Organismele responsabile de dezvoltarea conținutului și formarea profesorilor ar putea include:

- **Ministerele regionale de educație, la nivel de stat, de provincie sau de district;**
- **Agenții afiliate guvernului sau organizații de încredere**
- **Comisiile de trusturi multi-școlare**
- **Școli individuale**

[Rețeaua Eurydice](#) a Comisiei Europene a realizat cercetări la nivel european privind furnizarea atât a [cetățeniei](#), cât și a educației pentru [competențe digitale](#) (care include mai multe subiecte referitoare la cetățenia digitală) în școli. Rapoartele Eurydice includ: detalii pe teme specifice de curriculum; măsura în care programa este predată pe toate cele trei niveluri educaționale (primar, gimnazial inferior, secundar superior); măsura în care profesorii sunt instruiți să predea aceste materii; și măsuri specifice luate de echipele de conducere școlară pentru a încorpora aceste subiecte în curriculum-ul mai larg. Consultarea rapoartelor lor înainte de a dezvolta un program de cetățenie digitală este de neprețuit, deoarece vă va permite să identificați lacunele în furnizarea subiectelor cheie ale ECD, precum și grupuri specifice de vârstă care nu primesc educație în cadrul sistemului actual. Acest lucru ar trebui să vă perfecționeze demersul pentru conceperea unui curriculum și stabilirea publicului țintă.

Publicul țintă

Acum ar trebui să puteți lua o decizie bazată pe dovezi cu privire la publicul țintă al programului dvs., ținând cont de scara, impactul și criteriile demografice prevăzute.

Poate doriți să vizați programele ECD la segmentul de vârstă 12-16 ani, deoarece acest grup este suficient de vârstnic pentru a se angaja în discuții semnificative despre riscurile și beneficiile internetului și pot fi utilizatori digitali prolifici în viața personală. În egală măsură, vor exista limitări la subiectele pe care le puteți explora la această vârstă, cu un conținut mai sensibil rezervat celor din categoria 16-18 ani sau mai mari. De asemenea, ați putea alege să lucrați exclusiv cu grupuri de vârstă primară (<11 ani), dar ar trebui să vă ajustați în mod corespunzător așteptările și obiectivele. Dincolo de vârstă, ar trebui să luați în considerare dacă alte grupuri demografice trebuie să fie prioritare în timpul livrării, de exemplu, deoarece se confruntă cu cel mai mare risc, au cel mai puțin acces la furnizarea ECD sau sunt ușor accesibile prin rețelele dvs. existente. Acești factori pot include nivelul de educație, mediul socio-economic, locația, sexul, credința sau limba. În timpul unei evaluări a nevoilor, puteți lua în considerare următoarele întrebări:

- ① ***De ce ar putea grupul x să beneficieze de programele ECD? Ce altceva are loc în viața lor?***
- ② ***Domeniile noastre de subiecte ar fi potrivite pentru grupul x? De ce sensibilități ar trebui să fim conștienți?***
- ③ ***Ce acțiuni ne așteptăm să întreprindă grupul x după program? Pot ajuta la amplificarea impactului asupra altora?***
- ④ ***Credem că grupul x ar fi interesat de această activitate? Care este punctul de vânzare?***

Între diferite faze de programare, criteriile dvs. se pot schimba. De obicei, se recomandă pilotarea programelor cu o audiență cu care organizația dvs. sau partenerii dvs. se simt încrezători, înainte de a se apropia de grupuri mai puțin cunoscute.

Civic Fab - organizația franceză care a inițiat Sens Critique (un program de cetățenie digitală derulat în parteneriat cu ISD pentru a educa elevii cu privire la problemele legate de dezinformarea online, inclusiv teoriile conspirației, pentru a-și dezvolta gândirea critică și a-și construi respectul de sine prin noi abilități creative) - a decis să vizeze un grup mixt de elevi din școlile privilegiate și defavorizate în faza-pilot, testând programa unui public divers. Proiectul urmărește iterațiile grupurilor vizate, mai vulnerabile la discriminare și extremism, în special printr-un parteneriat cu moschei și o atenție deosebită asupra elevilor care abandonează școala.

Cu Young Digital Leaders, am ales o întindere geografică largă; țările europene care au realități socio-economice diferite și politici educaționale relativ distincte, dar caracteristici comune interesante care se potriveau criteriilor noastre de program. Ceea ce este important este faptul că aceste țări au găzduit un procent ridicat de grupuri subreprezentate sau defavorizate (de exemplu, refugiați sau minorități, cum ar fi comunitatea de romi) care au fost victimizate de campanii pline de ură. Adesea, aceste campanii au fost susținute de răspândirea dezinformării. Mai mult decât atât, sectoarele educației din aceste țări manifestă un interes mai mare pentru abilitățile tehnice digitale și angajarea orientată spre angajare peste ECD. Ca atare, am văzut livrarea de programe în aceste țări ca o oportunitate de a ajuta la umplerea unui decalaj de curriculum, de a stabili apetitul profesorilor pentru formarea în domeniul ECD și, în final, de a contribui la îmbunătățirea coeziunii sociale.

Evaluarea programului

luați în considerare modul în care doriți să măsurați impactul programului dvs. cât mai devreme posibil (adică dezvoltarea). Dacă integrați o formă de evaluare în proiectarea programului, va fi mult mai ușor să evaluați progresul ulterior, inclusiv succesele notabile ale programului și domeniile pentru îmbunătățiri. Una dintre cele mai frecvente greșeli este să încercați să strângeți date după terminarea unui program, de obicei sub formă de mărturie pozitivă. Deși aceste dovezi anecdotice pot sprijini M&E, rareori oferă o informație semnificativă asupra călătoriei participanților în general; o abordare post-hoc va arăta doar o parte a monedei. **Capitolul 5 oferă o privire în profunzime asupra procesului de monitorizare și evaluare, inclusiv importanța datelor de bază.**

Modelul de livrare

După ce obiectivele și publicul țintă sunt clar definite, este timpul să proiectați un program! În acest sens, ar trebui să luați în considerare modul în care veți ajunge cel mai eficient la publicul țintă și să vă asigurați că vor primi ECD de înaltă calitate. Dacă programul dvs. este pilot, este posibil să nu fi stabilit ce tehnici, structură sau format de activitate pot oferi cele mai bune rezultate, caz în care puteți încerca un model de livrare cu mai multe fațete. Compararea rezultatelor diferitelor metode vă va ajuta să identificați cum puteți să vă extindeți programele cât mai bine și care domenii au nevoie de îmbunătățiri mai mari.

În cadrul programului Be Internet Citizens, a fost adoptat un model de livrare cu mai multe fațete pentru a maximiza atingerea și impactul potențial al programului atât în contexte educaționale formale, cât și nonformale. Aceasta a inclus:

- ***O serie de ateliere școlare în care programa a fost predată de un grup de facilitatori instruiți unui grup dintr-un anumit an, pe parcursul unei zile școlare;***
- ***Ateliere de instruire pentru profesori, care au fost instruiți de aceiași facilitatori pentru a livra programa independent în școlile secundare;***
- ***Ateliere de instruire pentru lucrătorii de tineret, care au fost instruiți de aceiași facilitatori pentru a livra programa independent în centrele de tineret.***

Pentru Young Digital Leaders, aceste activități au fost completate de ateliere pentru părinți și îngrijitori. Aceste sesiuni i-au ajutat pe participanți să înțeleagă terminologia cheie, provocările pe care copiii lor le întâmpină online și cum să își susțină pozitiv creșterea în calitate de utilizatori/ consumatori digitali.

Dezvoltarea parteneriatului

Când dezvoltați un program ECD, puteți solicita sprijin din partea partenerilor experți în mai multe domenii tehnice, în special:

Analiza situației

cercetarea dvs. de bază poate fi consolidată de un consorțiu de experți care au o înțelegere puternică, bazată pe dovezi, a provocărilor pe care tinerii le întâmpină online și a soluțiilor potențiale. Aceasta ar putea include:

Cercetători din think-tank-uri sau universități care explorează motoarele urii și ale polarizării în societate.

Jurnaliști sau profesori de mass-media care pot oferi informații despre modul în care media operează în țara dvs. și modul în care mesajele sale afectează societatea.

Educatori, incluzând profesorii, lucrătorii de tineret și părinții care au relatări de primă mână asupra modului în care vătămările online afectează tinerii și pot instrui cu privire la cele mai bune grupuri de vârstă pentru a fi vizate.

Proiectarea curriculumului

Grupurile enumerate mai sus pot juca un rol în a vă ajuta să produceți obiective concentrate de învățare, activități interactive și întrebări cheie care stau la baza programului dvs. de învățare. În plus, instituțiile de învățământ sau ONG-urile care lucrează specific la proiectarea curriculum-ului sunt partenerii ideali pentru a asigura că, curriculum-ului dvs. este bine structural și pedagogic.

*În cadrul programului Be Internet Citizens, ISD a colaborat strâns cu **Asociația PSHE**, organismul național al Regatului Unit pentru educație personală, socială, sănătate și economie. Această organizație și-a folosit înțelegerea completă a școlilor publice, inclusiv preocupările comune sau obstacolele cu care se confruntă profesorii, pentru a ajuta la formarea planurilor de lecție care să maximizeze rezultatele pentru elevi și să fie ușor de utilizat. Mai mult, Asociația PSHE a acreditat curriculum-ul cu marca lor de calitate recunoscută pe scară largă, care la rândul său a sporit disponibilitatea școlilor de a furniza conținut și de a se implica în proiect.*

Livrare de evenimente

În funcție de dimensiunea atelierelor și/ sau a instruirilor planificate, este posibil să aveți nevoie de facilitatori suplimentari pentru a sprijini livrarea, dincolo de personalul actual. Aceste persoane ar trebui să aibă experiență, fie în lucrul cu tineri, fie în formarea adulților, pentru a putea fi mesageri credibili ai curriculum-ului dvs.; profesorii, lucrătorii de tineret și mentorii sunt ideali pentru aceste tipuri de evenimente.

În prima fază a Be Internet Citizens, ISD s-a asociat cu [UK Youth](#), o organizație de caritate de prim rang axată pe abilitarea tinerilor din medii defavorizate și extinderea Regatului Unit, în special printr-o rețea de centre de tineret și furnizori de educație informală. Acest lucru a permis programului să atingă un nivel național și să țintească în special locații cu un nivel ridicat de privare. În a doua fază ne-am asociat cu [Beatfreeks](#), o agenție de implicare a tinerilor din Marea Britanie, pentru a facilita atelierelor școlare. Echipa lor de facilitatori tineri, diversificată din punct de vedere etnic, ar putea angaja tineri în condiții de egalitate; aceștia au arătat o înțelegere a provocărilor sociale și emoționale cu care se confruntă tinerii online și în viața reală și au putut folosi referințe cu care se pot conecta, care au conectat învățarea la viața reală, inclusiv cultura pop.

Resursele personalizate pot face activitățile atelierului dvs. să fie și mai atrăgătoare pentru tineri - puteți colabora cu o agenție de proiectare care are experiență în producerea de garanții pentru evenimente și, în mod ideal, să organizați focus grupuri cu tineri pentru a le testa. Când vine vorba de cultura internetului, tinerii se consideră adesea experți sau „în cunoștință de cauză”, de aceea este important ca materialele să se potrivească unei estetice moderne și vibrante.

Evaluare

Dacă alegeți să colectați date cantitative, de ex. prin sondaje care testează tinerii în ce privește cunoștințele lor despre conceptele de cetățenie digitală, puteți necesita un partener cu experiență folosind software de analiză statistică, cum ar fi [SPSS](#) sau [R](#). În general, există avantaje în a angaja un terț în timpul evaluării, pentru a analiza datele printr-o lentilă imparțială. Puteți explora în continuare descoperirile în cadrul echipei dvs., dar va fi lesne de înțeles modelat de experiențele dvs. de primă mână de educare a publicului țintă; poate fi util să vedem dacă cineva cu implicare limitată în program ajunge la aceleași concluzii cu privire la succesele și limitările sale. **Motivul pentru colectarea cantitativă de date este prezentat în Capitolul 5.**

Dacă nu sunteți conștienți de potențialii parteneri care sunt bine considerați, puteți publica un apel online deschis- atât pe site-ul dvs., cât și prin intermediul rețelelor relevante - care vă permite să vedeți organizații potențiale. Fiți cât se poate de specifici cu privire la sarcinile care necesită sprijin și la tipurile de experiență sau expertiză pe care ai spera să le vezi. Ori de câte ori este posibil, solicitați solicitanților să citeze lucrările anterioare; este relativ ușor să scrii o ofertă fără să dai exemple concrete!

Capitolul 2

Construirea programului

Planificarea curriculum-ului

Când și modul în care este elaborat curriculum-ul dvs. va depinde de cei care contribuie la proces. Dacă intenționați să lucrați independent, puteți începe să vă proiectați programa imediat ce ați stabilit obiectivele și rezultatele generale pentru publicul țintă. Pe de altă parte, dacă intenționați să co-proiectați materialul cu alții, ar trebui să-i informați în această fază de planificare.

Young Digital Leaders faza 2: după ce a finalizat o revizuire a literaturii și a stabilit rezultatele cheie pentru publicul țintă, ISD a organizat o masă rotundă cu partenerii bulgari, greci și români pentru a stabili conținutul curriculum-ului nostru specific (de exemplu, pe ce teme am dori să predăm), bazându-ne pe cunoștințele lor de specialitate localizate.

ată câteva dintre întrebările pe care le-am folosit pentru a începe conversația:

- ① ***Ce concepte acoperă cetățenia digitală în țara dvs.? De exemplu, „Știrile false”, discursul online instigator la ură etc.***
- ② ***Este obligatoriu să predați aceste concepte în școli (de exemplu, conținut obligatoriu din programa națională sau ghiduri de urmat)?***
- ③ ***Unde există lacune în planul de învățământ în ceea ce privește cetățenia digitală sau siguranța online?***
- ④ ***Care credeți că sunt alte lucruri care afectează tinerii din țara dvs. online sau offline?***
- ⑤ ***Cât de mult sprijin primește cetățenia digitală ca subiect școlar din partea guvernului dumneavoastră național?***

Informații suplimentare despre următoarele ar putea fi de asemenea utile:

- ① ***Este cetățenia digitală ca subiect școlar susținută de sectorul privat?***
- ② ***Ce rol joacă societatea civilă sau poate juca în influențarea curriculum-ului școlar național?***
- ③ ***Este necesitatea educației pentru cetățenie digitală un subiect în tendințe în mass-media și în opinia publică?***

O masă rotundă sau o vizită de definire a obiectivelor nu sunt esențiale pentru crearea unui curriculum de succes, dar vi se recomandă cu fermitate dacă aveți bugetul și timpul necesare. Consultarea oamenilor la firul ierbii asigură că programul este cu adevărat relevant, aliniat la nevoile locale și, în mod crucial, va fi primit pozitiv de publicul țintă (de exemplu, tinerii) și de comunitatea din jur (de exemplu, părinții, administrația locală). Acest lucru se aplică, de asemenea, programelor la scară largă livrate de o serie de parteneri locali din diferite regiuni: chiar și cu un obiectiv unificat, este important să vă adaptați abordarea la demografie, sensibilități, interese și bariere dintr-o anumită zonă.

Proiectarea curriculum-ului

După ce ați stabilit conceptele cheie care vor sta la baza curriculum-ului dvs., puteți începe procesul complet de proiectare.

Pasul 1 Traduceți conceptele dvs. cheie în obiective specifice de învățare

Studiu de caz: Young Digital Leaders. Cele trei rezultate generale ale noastre au fost folosite pentru a produce un cadru de cunoștințe, abilități, atitudini și comportamente care ar fi învățate în întregul curriculum.

Rezultat 1: Elevii sunt mai critici în consumul de informații

Cunoștințe/ abilități	Comportamente	Atitudini
Elevii pot identifica știri false, camere de ecou și bule de filtru Elevii pot recunoaște conținutul cu prejudecăți	Elevii verifică informațiile Elevii consumă media din surse diverse Elevii împărtășesc informații credibile și modele pozitive cu alți oamenii online	Elevii recunosc de ce este important să conteste stereotipurile

Rezultat 2: elevii sunt mai eficienți în comunicarea online

Cunoștințe/ abilități	Comportamente	Atitudini
Elevii înțeleg diferența dintre comunicarea online și cea offline Elevii înțeleg impactul limbajului folosit online	Elevii își iau în considerare publicul când postează online Elevii comunică online pe un ton respectuos Elevii iau în considerare sentimentele celorlalți atunci când postează online	Elevii sunt dispuși să asculte online alte viziuni despre lume

Rezultat 3: Elevii devin experți ai drepturilor, responsabilităților și oportunităților online, ale lor și ale celorlalți

Cunoștințe/ abilități	Comportamente	Atitudini
Elevii înțeleg cum să-și exercite dreptul la liberă exprimare online Elevii înțeleg ce este hărțuirea și dreptul lor de a fi liberi de abuzul online	Elevii acordă consimțământul online Elevii răspund efectiv la conținutul online negativ Elevii își protejează bunăstarea online a lor și a celorlalți Elevii folosesc instrumente digitale pentru implicarea civică online	Elevii simt o responsabilitate de a promova schimbările pozitive online

După ce am stabilit diversele cunoștințe, abilități, atitudini și comportamente pe care programul ar trebui să le predea tinerilor, am putea apoi să le transpunem în obiective de învățare care ar sta la baza planurilor de lecție ale curriculum-ului.

De exemplu, am dorit ca tinerii să devină consumatori critici de informații, dezvoltându-și capacitatea de a observa „știrile false” și de a recunoaște prejudecățile media. Ca atare, am creat următoarele obiective de învățare pentru lecția de alfabetizare media:

- ***a înțelege cum să identificați știrile false, camerele de ecou și bulele de filtru online***
- ***a înțelege de ce și cum să consumați informații din diverse surse media***
- ***a recunoaște importanța distribuirii conținutului online pozitiv și credibil***

Pasul 2 Decideți ce întrebări vor sta la baza discuției cu privire la conceptele cheie

După încheierea programului, ar trebui să stabiliți dacă participanții dvs. pot sau nu să răspundă la aceste întrebări într-un mod care să demonstreze o încredere sporită, o mai bună înțelegere și o atitudine pozitivă îmbunătățită față de interacțiunea constructivă cu ceilalți online; aceasta va deveni un barometru pentru a determina capacitatea lor de a fi cetățeni digitali eficienți și, la rândul său, va măsura succesul programului dumneavoastră.

Următoarele întrebări cheie pot fi adresate pentru a ajuta tinerii să recunoască de ce anumite activități au loc online:

„Știrile false”:

- ① *Ce motivează pe cineva să posteze informații false online?*
- ② *Ce impact poate avea postarea de informații false asupra persoanelor și/ sau societății?*
- ③ *Ce pași puteți face pentru a identifica ceva ca fiind o informație falsă?*
- ④ *Cum ai putea răspunde dacă vezi informații false răspândite online?*

Consimțământ online:

- ① *Ce înseamnă să acorzi sau să primești consimțământul online?*
- ② *De ce este important să acordați sau să primiți consimțământul online?*
- ③ *Care sunt unele dintre consecințele de a nu acorda sau a primi consimțământ, atât pentru persoane fizice, cât și pentru grupuri mai largi de oameni?*

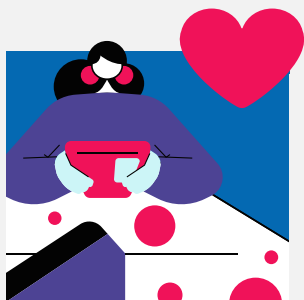
Libera exprimare:

- ① *Cum arată utilizarea negativă a dreptului la libera exprimare online?*
- ② *Ce probleme vă interesează și doriți să vă folosiți vocea pentru a avea un impact pozitiv?*
- ③ *Cum putem folosi internetul, inclusiv platforme de socializare specifice, pentru a influența această schimbare pozitivă?*

Pasul 3 Stabiliți o structură pentru programa dvs

În mod ideal, vă veți structura curriculum-ul într-un mod care să vă asigure că publicul țintă își dezvoltă continuu abilitățile și cunoștințele. Ca atare, luați în considerare gama de concepte pe care intenționați să le predați: care este punctul de plecare cel mai potrivit? Vă puteți referi la rezultatele propuse pentru a vă ghida aici.

Pentru programul Young Digital Leaders, am planificat structura curriculumului nostru în jurul a cinci secțiuni principale:

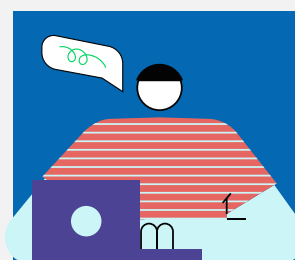
Consumatori critici:

se concentrează pe alfabetizarea media eficientă și consumul critic de informații digitale.

Cetățeni rezilienți:

se concentrează pe construirea rezistenței la stereotipuri și narațiuni pline de prejudecăți prezente în societate.

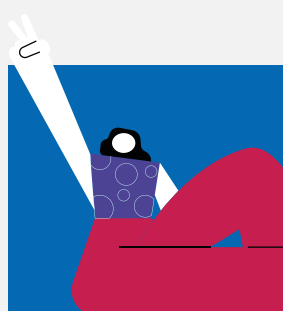
Comunicatori eficienți:

se concentrează asupra modului de a comunica fapte, opinii și mesaje într-un mod care recunoaște diferența dintre publicul online și offline.

Experți în drepturi:

se concentrează pe drepturile și responsabilitățile importante pe care le au în lumea digitală.

Lideri digitali:

se concentrează asupra modului în care tinerii pot juca un rol pozitiv în comunitatea online și pot participa la activități civice online.

Pasul 4 Proiectați-vă planurile de lecție

Există numeroase moduri în care ați putea alege să vă proiectați planurile de lecție, iar opțiunea pe care o decideți va depinde probabil de o serie de factori. Aceștia includ:

- **publicul țintă**
- **intervalul lor de vârstă**
- **contextul în care vor învăța**

stilul de învățare cu care sunt obișnuiți - învățarea formală în clasă versus un cadru informal (de exemplu, un centru de tineret); învățarea la distanță versus sarcini creative; independență versus învățare de grup

Dacă intenționați să lucrați prin sistemul de educație formală, fie prin furnizarea directă de ateliere în școli, fie prin formarea cadrelor didactice pentru livrarea curriculumului elevilor lor, este important ca toate planurile de lecție să fie susținute de o structură clară și robustă, care include:

Activitatea inițială

Aceasta trebuie să atragă atenția tinerilor și să introducă conceptele cheie pentru acea lecție, inclusiv o definiție de bază a termenilor.

De exemplu, într-o lecție despre abuzul și discursul online instigator la ură, puteți începe lecția cu câteva statistici privind numărul total de incidente raportate și/ sau pentru grupul de vârstă, geografic. Ați putea apoi să îi rugați să definească diferența dintre discursul instigator la ură și discursul liber jignitor, ghidându-i să construiască propria lor înțelegere inițială a acestor concepte, înainte de a le oferi definițiile oficiale/ legale.

Una sau două activități principale

acestea ar trebui să ofere tinerilor posibilitatea de a-și dezvolta înțelegerea conceptelor cheie, dincolo de definițiile simple. Acestea ar trebui să le prezinte, de exemplu, cazuri de știri false, atitudini pline de prejudecăți sau postarea pe social media fără acordul necesar, pentru a ancora învățarea într-un context real. Încurajați participanții să ia în considerare impactul uman al fiecărui exemplu, cum ar fi putut să acționeze diferit și resursele disponibile pentru a ajuta.

Studiu de caz: *Young Digital Leaders. Participanților li s-au prezentat exemple recente de stereotipie în mass-media din contextele lor naționale, pentru a demonstra cum funcționează prejudecățile în mainstream. Acestea includeau afișe de femei stereotipizate ca gospodine care făceau treburi sau o campanie multimedia care promovează căsătoria „convențională” doar între un bărbat și o femeie. Aceasta a deschis o discuție despre riscurile stereotipizării, modul în care afectează indivizii sau grupurile în mod personal și modul în care mass-media poate manipula emoțiile oamenilor cu privire la anumite probleme, mai degrabă decât să apeleze la simțul rațiunii lor.*

Studiu de caz: *În cadrul Be Internet Citizens, participanților li s-au prezentat exemple de „știri false”, care au fost partajate pe platformele de socializare și au fost solicitați să stabilească dacă sunt reale sau false. Inițial, participanților li s-au prezentat doar titlurile poveștilor, înainte de a fi introduse logo-ul publicației, URL-ul site-ului, link-urile către alte povești și anunțurile plătite. Participanții au trebuit să își justifice decizia cu privire la validitatea unei povești pe baza acestor caracteristici. Drept urmare, activitatea le-a permis să recunoască caracteristicile tipice ale unei povești de tipul „știre falsă” și i-a învățat să se gândească critic la calitatea informațiilor pe care le văd online.*

O sesiune de grup pentru a recapitula învățarea

segmentul final al lecției dvs. ar trebui să le permită tinerilor să evalueze ceea ce au învățat, cum pot aplica aceste noi abilități sau cunoștințe în practică și ce mai trebuie să învețe pentru a demonstra mai eficient cetățenia lor digitală.

Studiu de caz: *Young Digital Leaders. Ședințele plenare i-au îndrumat pe participanți să creeze o listă de verificare a acțiunilor pe care le-ar putea întreprinde în viața de zi cu zi, bazându-se pe noile cunoștințe și conștientizarea acestora; obiectivul a fost de a deveni mai rezistent la narațiunile pline de prejudecăți pe care le întâlnesc, atât online cât și offline, folosind instrumente simple disponibile. Procesul a fost bazat pe exemple de campanii contra-narative eficiente, iar ideile au fost împărtășite între colegi pentru a construi un sentiment de acțiune comună.*

Pentru a vă asigura că lecțiile sunt atrăgătoare, informative și de impact, ar trebui să încercați, de asemenea, să includeți următoarele:

- ***suitable examples of key concepts***
- ***a balance of discussion-based and kinaesthetic activities***
- ***opportunities to assess young people's learning.***

Exemple adecvate de concepte cheie

Multe exemple disponibile pe internet vor demonstra conceptul pe care îl predăți, fie că este vorba despre „știri false” sau prejudecăți, dar pot ajunge și prin consolidarea prejudecăților printr-o vizibilitate mai mare. Gândiți-vă cu atenție dacă conținutul pe care îl alegeți are potențialul de a dăuna tinerilor, mai ales dacă are legătură cu discursul instigator la ură, dezinformarea sau ideologia extremistă. Întrebați-vă pe voi înșivă:

- ① ***Exemplul este potrivit vârstei?***
- ② ***Ce impact ar putea avea acest conținut asupra elevilor? Va amuza/deranja/ supăra/ provoca etc.?***
- ③ ***Ce comportamente sau răspunsuri emoționale ar putea declanșa?***
- ④ ***Care sunt identitățile publicului meu și este probabil ca acest exemplu să fie prea sensibil pentru a le procesa?***
- ⑤ ***Cum ar reacționa părinții sau îngrijitorii dacă ar ști că au fost expuși acestui lucru și am argumente logice suficient de puternice pentru a explica utilizarea acestuia?***

Un echilibru al activităților bazate pe discuții și kinaestezie

(adică învățarea care are loc prin desfășurarea de activități fizice, mai degrabă decât să asculți o prelegere sau să urmărești demonstrații). Acest lucru asigură participanților să primească învățare practică, precum și să absoarbă informații vitale și să aibă șansa de a-și formula propriile opinii sau de a lucra prin „zone gri” cu colegii lor.

Curriculum-ul ar trebui, de asemenea, să încurajeze profesorii să piardă discuții conduse de participanți pe concepte cheie care, pe cât posibil, nu ar trebui să fie reduse în favoarea finalizării la timp a tuturor activităților lecției. Conceptele de cetățenie digitală sunt adesea complexe, iar unele dintre ele vor fi noi pentru tineri. Ca atare, dacă participanții se angajează într-o discuție constructivă sau dezbateră în jurul unora dintre subiectele mai sensibile - cum ar fi narațiunile de tip „noi versus ei” sau limitele liberei exprimări - aceste bogate oportunități de învățare ar trebui extinse atât timp cât este necesar. Nu numai că pot învăța tinerii abilități cheie în jurul ascultării, empatizării și construirii argumentelor, dar le pot permite, de asemenea, să dezvolte o înțelegere mai nuanțată a acestor concepte.

Oportunități de evaluare a învățării tinerilor

utilizarea eficientă a întrebării este cea mai simplă abordare. La un nivel de bază, întrebările de ordine inferioară (de ex. „Cum definiți știrile false?” Sau „unde găsim bulele de filtru?”) Ar trebui utilizate pentru a evalua punctul de discuție. Întrebări de ordine superioară (de exemplu, „care sunt unele efecte posibile ale unei camere de ecou?” Sau „ce tehnici emoționale manipulative folosește propaganda?”), care demonstrează că pot fi introduse abilitățile lor de analiză și evaluare.

Tehnici, cum ar fi „întreabă, fă o pauză, răspunde, construiește” pot fi utile și permit construirea colaborativă a cunoștințelor în întreaga clasă. Aici, facilitatorul sau profesorul pune o întrebare, apoi permite orei de curs să ia în considerare răspunsurile lor. Inițial, o persoană este rugată să răspundă, iar răspunsul lor este apoi construit de alții, întrucât întrebarea este „pasată” în jurul clasei.

Pasul 5 Asigurați calitatea sau testați-vă programa.

Pasul 5 Asigurați calitatea sau testați-vă programa

După ce v-ați conceput curriculum-ul, este o idee bună să solicitați practicienilor feedback, mai ales dacă intenționați ca aceștia să îl furnizeze independent. Acest lucru asigură că practicienii înțeleg atât obiectivele lecțiilor, cât și modul de conducere a activităților. În al doilea rând, puteți încerca lecțiile (sau cel puțin unele activități cheie) cu un eșantion de tineri, pentru a evalua dacă înțeleg conținutul și consideră că este suficient de antrenant.

Adaptarea curriculum-ului

În timp ce tinerii sunt adesea principalii beneficiari ai programelor ECD, activitatea poate fi relevantă pentru un grup mult mai larg. De exemplu, părinții, îngrijitorii și profesorii sunt bine pregătiți să sprijine tinerii în dezvoltarea pe termen lung a abilităților de cetățenie digitală și sunt, prin urmare, un public vital pentru a se implica. Mulți dintre ei nu vor avea o înțelegere minuțioasă a diferitelor provocări și dăunează tinerilor cu care se confruntă online, și ca atare nu sunt capabili sau nu doresc să poarte discuții cu privire la aceste probleme. Dacă este posibil, luați în considerare adaptarea curriculum-ului pentru aceste audiențe, aducându-le în procesul ECD.

Pentru Young Digital Leaders faza 2, ISD a creat un ghid pentru a ajuta profesorii în livrarea activităților în sălile de clasă. Aceasta a inclus îndrumări ale experților bazate pe experiența ISD de livrare directă tinerilor din școlile secundare din Europa. Prima parte oferă o imagine de ansamblu a curriculum-ului, iar a doua oferă sfaturi practice pentru a oferi fiecare sesiune. Acestea sunt împărțite în sfaturi pentru înainte, în timpul și după sesiune. Câteva exemple includ:

Caseta 3: Sfaturi practice pentru livrarea de instruire cu privire la știrile false și discursul urii	
Înainte de	Cercetează câteva exemple online de știri false și discursuri instigatoare la ură la care ai putea face referire. Conștientizarea tipurilor de materiale pe care le pot întâlni tinerii te va pregăti să îi sprijini în timpul sesiunilor.
În timpul	La începutul fiecărei sesiuni, creați un spațiu respectuos și sigur pentru discuțiile în care stabiliți de la început granițe ferme cu privire la ceea ce considerați că este acceptabil în contribuții. Este important să încercați să găsiți un echilibru între a încuraja tinerii să-și exprime opiniile și a-i contesta pe cei care trec linia în ceea ce privește respectarea celorlalți.
După	Pregătiți un card care detaliază contactele cheie care oferă sprijin tinerilor cu privire la aceste probleme sau pentru mai multe informații. Este recomandabil să înmânați aceste cărți tuturor decât să le înmânați doar atunci când li se cere, deoarece tinerii s-ar putea simți prea jenat să se apropie de dvs. pentru sprijin în fața semenilor.

ISD a creat, de asemenea, un document de orientare pentru părinți și îngrijitori. Scopul a fost de a-i încuraja pe acești adulți să se simtă mai încrezători atât în conversațiile despre siguranța internetului cu copiii lor, cât și în susținerea copiilor lor pentru a face față problemelor cu care se confruntă online. Sfaturile au fost împărțite în trei categorii (în partea stângă a tabelului de mai jos) și au inclus:

Caseta 4: Document de ghidare pentru părinți și îngrijitori în discutarea siguranței internetului cu copiii lor

Îndrumați-i să devină consumatori critici	Asigurați-vă că cunosc și recunosc sursele de unde le obțin informațiile. Îndrumați-i să folosească conținut de încredere și să acorde credit atunci când folosesc lucrări sau idei ale altor persoane.
Sprijiniți-i să devină comunicatori eficienți online	Îndrumați-i să fie atenți atât la emoțiile lor, cât și la sentimentele celorlalți atunci când comunică: acest lucru este esențial pentru o comunicare eficientă, atât online cât și offline.
Încurajați-i să fie experți ai drepturilor online, ale lor și ale celorlalți	Încurajați-i să folosească internetul pentru a-și face vocea auzită, poate, prin partajarea unei postări pe o problemă de care sunt pasionați, sau prin începerea sau alăturarea campaniilor online împotriva veștilor false sau a discursului de ură. Acest lucru le poate oferi încrederea de a conduce prin exemplu, precum și îi poate inspira să împărtășească cunoștințele pe care le-au dobândit cu colegii lor online.

În cele din urmă, fiecare dintre aceste ghiduri a fost însoțit de o prezentare digitală pentru utilizare de către facilitatorii experți în clasă, instruirea profesorilor și sesiunile de implicare a părinților.

Capitolul 3

Evenimente

Tipul de evenimente educaționale pe care le alegeți va varia în funcție de obiectivele programului și de expertiza organizației dvs. Unii pot opta pentru a oferi ateliere și cursuri de instruire pentru a ajunge direct la tineri și la educatorii lor, în timp ce alții pot găzdui webinarii, împărtășesc buletine informative sau își proiectează propriul conținut educativ digital. Pe baza experiențelor noastre anterioare, mai jos prezentăm sfaturile noastre cheie pentru a maximiza beneficiile acestor evenimente pentru participanți.

Informare școlară

Având în vedere natura adesea extrem de aglomerată a școlilor, una dintre primele provocări pe care trebuie să le depășiți atunci când începeți livrarea evenimentului, este să implicați școala relevantă pentru a participa la programul dvs. Înainte de a încerca să asigurați achiziționarea școlii, asigurați-vă că ați trasat un plan de informare eficient. Alături de abordările convenționale, cum ar fi programarea apelurilor telefonice și a serviciilor de școală prin e-mail, o altă modalitate eficientă de a ajunge la personalul școlar este să vă promovați evenimentul prin intermediul social media, inclusiv reclame Facebook plătite sau buletine digitale.

Fie că conduceți un atelier pentru elevi sau o pregătire pentru profesori, va trebui să „vindeți” importanța și relevanța evenimentului pentru personalul școlar ocupat. Ca atare, asigurați-vă că articulați o ofertă clară de ce programul dvs. beneficiază comunitatea școlară, educatorii și elevii. Includeți detalii despre conținutul specific al programului și rezultatele învățării pe care participanții le vor atinge prin implicarea lor. În referința unor subiecte specifice de cetățenie digitală, încercați să evidențiați locul în care acestea completează lacunele restante din programa națională, dar și modul în care ajută școlile să își îndeplinească obligațiile pastorale, cum ar fi dotarea tinerilor cu instrumentele pentru a fi sigure și responsabile online. Ar trebui să subliniați dacă programul dvs. a primit acreditarea de la un organism de stat, deoarece în multe țări profesorii primesc credite de dezvoltare profesională continuă (CPD) doar pentru cursurile oficiale. Fără acest lucru, puteți să generați profit de la profesorii care au timp sau apetit pentru o pregătire neacreditată în afara angajamentelor normale.

Atunci când recrutați profesori pentru a participa la o instruire, direcționați-vă eforturile către profesori individuali ai școlii care lucrează în materiile relevante. De exemplu, ca prioritate, trebuie să contactați șeful cetățeniei sau TIC/ Informatică, care poate recomanda personalul departamentului lor să participe sau să-i instruiască pe acești profesori care au participat la atelierul dvs.

Furnizarea unui atelier în școală sau centru de tineret

Creați un spațiu sigur

Creați un spațiu sigur în care participanții se angajează confortabil în discuții deschise. Având în vedere natura sensibilă a anumitor concepte de cetățenie digitală, cum ar fi polarizarea în societate și răspândirea discursului online instigator la ură, poate fi utilă stabilirea unor reguli fundamentale la începutul atelierului care va ajuta la crearea unui mediu respectuos. Acestea ar putea include asigurarea că sala să devină o zonă fără judecată, astfel încât tinerii să poată construi treptat o înțelegere a subiectelor complexe, fără teama pedepsei pentru a face greșeli nevinovate. În mod similar, tinerii ar trebui să aibă dreptul de a transmite o întrebare la care nu se simt confortabil să răspundă și să se asigure că discuțiile nu vor fi împărtășite cu alții. Facilitarea unui mediu bazat pe încredere înseamnă că tinerii se vor simți mai siguri în a-și împărtăși părerile oneste și a oferi contribuții mai bogate la discuții.

Încurajați participanții să profite la maxim de experiențele

Încurajați participanții să-și folosească cât mai mult posibil experiențele proprii în lumea online, cu condiția să fie adecvate tinerilor. Facilitatorii ar trebui să fie acolo pentru a ghida discuțiile și a introduce activități, nu pentru a le preda tinerilor propriile lor experiențe din fața sălii. Oferiți-le oportunități să se gândească independent unde ar fi putut întâlni „știri false”, au fost martorii unor atitudini pline de prejudecăți sau au văzut exemple pozitive de activism online, permițându-le să conducă discuții și să învețe unii de la alții.

Oferiți surse suplimentare de informații despre cetățenia digitală

Oferiți surse suplimentare de informații despre cetățenia digitală pe care participanții le pot explora dincolo de atelier. Este important ca interesul pe care îl dezvoltă în ECD prin atelier să fie susținut după încheierea acestuia. Ca atare, ați putea oferi o listă de site-uri web, filme, podcast-uri sau alte materiale interesante pe care le pot utiliza pentru a obține mai multe informații sau chiar inițiative/ campanii la care se pot alătura pentru a se simți parte a unei mișcări pozitive.

Colectați date calitative

În urma atelierului, colectați date calitative pentru a evalua impactul acestuia. De exemplu, puteți conduce focus grupuri cu tineri care au participat și cu profesori sau lucrători de tineret care au supravegheat, sau le puteți cere să trimită feedback în scris. Capitolul 5 al acestui ghid vă ajută să planificați procesul de monitorizare și evaluare.

Furnizarea de instruire pentru practicieni în educație

(de exemplu, pentru profesori sau lucrători de tineret)

Stabiliți obiectivele

Stabiliți obiectivele și creați formatul pentru pregătirea dvs. Este probabil ca mulți practicieni care participă la acest training să aibă o experiență limitată în materie de cetățenie digitală, posibil ca subiect și aproape sigur ca și conținut în clasă. Ca atare, este important ca formarea dvs. să aibă cel puțin două obiective cheie:

Construiți cunoștințele subiectului pentru participanți, astfel încât să poată naviga cu încredere în conceptele de bază ale curriculumului, dar să eliminați mitul că trebuie să fie „experți digitali”. Încurajați-i să folosească abilitățile și resursele existente pentru a desfășura activitățile care stau la baza fiecărei lecții.

Până la sfârșitul pregătirii, practicienii trebuie să se simtă împuterniciți să livreze curriculum-ul în mod independent - dacă mai există ezitări, discutați preocupările în grup și încurajați-i să formeze o comunitate de practică (de exemplu, pe un grup de Facebook sau WhatsApp), unde pot împărtăși sfaturi și depanare a eventualelor probleme din clasele lor. Asistența de la egal la egal poate fi generatoare de schimbare, mai ales dacă oamenii lucrează în afara zonei lor de confort.

Încurajarea unui mediu de colaborare

Încurajați-i să lucreze împreună în activități bazate pe grupuri, prin care să își poată împărtăși atât experiențele lor despre prejudicii online, cât și idei despre cum pot adapta activitățile pentru diferite grupuri. Asigurați un echilibru între discuțiile ghidate de facilitator și instruirea practică. Este important ca în timpul instruirii, practicienilor să li se acorde suficient timp pentru a înțelege conceptele de care vor avea nevoie să predea. Acestea ar trebui să reflecteze și să discute definițiile furnizate ale fiecărui termen cheie, precum și să ia în considerare exemple relevante, adecvate clasei pentru a demonstra conceptul în practică. Cel puțin unele activități ar trebui, de asemenea, să fie simulate în timpul pregătirii, pentru a oferi practicienilor experiență de primă mână și spațiul pentru a discuta idei despre cum să le livreze în cel mai atractiv mod.

Croiește-ți un drum prin discuțiile dificile

Amintiți-vă că publicul dvs. este format din practicieni cu ani de experiență în lucrul cu tinerii. Contribuțiile lor la conversație sunt de neprețuit. Cu toate acestea, uneori, oamenii din grupul tău ar putea să nu fie de acord unul cu celălalt sau chiar cu ceea ce spui. Aceasta se poate referi la stilul de livrare, alte ori conținutul în sine. Încercați să le oferiți suficient spațiu pentru a vorbi, dar fiți atenți atunci când conversația atinge un ton ostil sau contrazice fundamental ceea ce încercați să predați. În cele din urmă, obiectivele de formare trebuie îndeplinite.

Colectați informații calitative

Colectați informații calitative despre modul în care instruirea a fost primită de participanți, de exemplu prin sondaje la sfârșit sau prin realizarea unui grup focal cu un eșantion de participanți. Acest lucru vă va permite să stabiliți cât de eficientă a fost instruirea în construirea cunoștințelor și a încrederii acestora, precum și obținerea de feedback cu privire la livrarea efectivă. Puteți utiliza capitolul 5 din acest ghid pentru a vă planifica procesul de monitorizare și evaluare.

Rămâneți la dispoziție pentru a sprijini practicienii

Rămâneți la dispoziție pentru a sprijini practicienii în cazul în care apar întrebări din partea lor sau a tinerilor pe care îi predă. Având în vedere complexitatea unor concepte de cetățenie digitală și faptul că mulți nu au experiență în acest domeniu, ați putea oferi sfaturi continue celor care doresc să-și aprofundeze înțelegerea sau li s-a prezentat o întrebare provocatoare la care se simt nepregătiți să răspundă.

Urmăriți gradul real de acoperire

Acolo unde este posibil, este util să evaluați câți practicieni au continuat să predea curriculumul programului în școlile lor. Pe lângă faptul că demonstrează amploarea și impactul, acest lucru poate oferi și unele indicații despre cât de valoroase consideră mai larg programul și ECD. Puteți circula un sondaj digital după 6 și 12 luni, de exemplu, solicitând profesorilor participanți să ofere numărul de tineri pe care s-au angajat în programa școlară și cât de bine a fost primit.

Capitolul 4

Reflectare, evaluare, scalare

După ce ați finalizat livrarea programului dvs., veți dori să stabiliți dacă obiectivele dvs. au fost îndeplinite și, dacă nu, cum vor reuși iterațiile viitoare ale programului. Acest proces ar trebui să implice unele sau toate următoarele:

Gândiți-vă la succesele și la orice domenii de îmbunătățire

Poate fi util să țineți un registru al incidentelor și evenimentelor care au demonstrat eficientizarea eficientă a activității dvs. sau care au contribuit semnificativ la progresul dvs. în atingerea obiectivelor. În mod similar, este posibil să doriți să înregistrați momente care nu au mers în funcție de planul și motivele potențiale (motive) pentru care acesta a fost cazul (de exemplu, o activitate care a fost prost recepționată, un rezultat de învățare care a fost mai slab în cohorte, întrebări dificile care au apărut în mod repetat de la elevi/ profesori). Dacă decideți să scalați programul și să-l derulați în alte domenii, acest lucru se va dovedi neprețuit pentru a primi rapid la bord noi membri ai echipei sau pentru a vă reaminti de sfaturile anterioare.

Analizați datele pe care le-ați colectat pentru a produce o serie de constatări și recomandări cheie

Sperăm că veți fi colectat date de la participanți, fie cantitativ (de exemplu, prin administrarea sondajelor), fie calitativ (de exemplu, desfășurarea de focus grupuri sau efectuarea de interviuri individuale), sau o combinație a celor doi.

Recomandări despre cum să vă dezvoltați procesul de evaluare sunt prezentate în capitolul următor. Dacă este disponibilă o expertiză internă, puteți analiza seturi de date mari utilizând software precum [SPSS](#) sau R. În mod alternativ, poate doriți să solicitați unui expert extern să vă execute datele cantitative printr-un software. Rezultatele vă vor permite să determinați dacă participanții dvs. și-au îmbunătățit înțelegerea și dacă aceste rezultate sunt semnificative statistic și/ sau pot fi atribuite programului dumneavoastră.

Dacă prezentați recomandări din acest proces, gândiți-vă cu atenție la publicul dorit: doriți să influențați practicienii educației, cum ar fi liderii școlilor și profesorii, finanțatorii din sectorul privat în acest spațiu, factorii de decizie care au putere decizională asupra a ceea ce este predat în școli, sau toate cele de mai sus?

Aceste concluzii pot include domeniile curriculumului pe care considerați că trebuie să le revizuiți și să le îmbunătățiți sau care aspect al modelului dvs. de livrare - de ex. Predarea atelierelor școlare, instruirea profesorilor sau sesiunile de părinți - necesită investiții mai mari pe baza constatărilor dvs..

După ce ne-am încheiat evaluarea cu privire la Young Digital Leaders în 2019, am încheiat raportul cu concluzii și recomandări pentru practicienii educației și factorii de decizie, inclusiv:

- Noi modalități de integrare a ECD în programa școlară trebuie încercate, inclusiv prin dezvoltarea de conținut pentru profesorii specifici subiectului.***
- Mai multe oportunități trebuie oferite, pentru ca tinerii să își demonstreze și să își aplice cetățenia digitală în afara clasei.***
- Trebuie să fie o investiție mai mare în educația non-formală pentru cetățenie digitală, inclusiv părinții și îngrijitorii înalți, precum și implicarea influențelor la toate nivelurile (local, național, internațional) pentru a fi voci credibile pe concepte cheie.***

Difuzati resursele pe care le-ați proiectat pentru a fi utilizate de către alți practicieni din educație

Odată ce sunteți mulțumit de calitatea resurselor dvs., puteți căuta să le publicați în țara dvs. sau dincolo (dacă credeți că ar fi potrivite pentru alte contexte). Producerea unui plan clar de diseminare înainte de timp vă poate asigura maximizarea potențialului. Unele întrebări pe care poate doriți să le puneți includ:

Cine?

- ① ***Cine este publicul tău țintă?***
- De exemplu. profesori, lucrători de tineret, părinți, factorii de decizie în educație
- ② ***Câtor actori intenționați să vă adresați?***
- De exemplu, 1000
- ③ ***Cine este responsabil de diseminarea la organizația dvs?***
- De exemplu. Trimiteri Marketing/ Social Media

Ce?

- ① **Care este planul tău de acțiune?**
- De exemplu. abordare combinată on-offline, folosind platforme online și mass-media de educație pentru promovarea resurselor
- ② **Ce platforme utilizați pentru diseminarea materialelor? (de ex. social media, ziare, ședință de politici)**
- De exemplu. Pagina web a organizației/ organizații locale de știri/ presă/ buletin informativ comercial (educație) trimise la licee
- ③ **Planificați să vă angajați cu factorii de decizie pentru a sensibiliza?**
- De exemplu. găzduirea de informații cu factorii de decizie la nivel local sau național pentru promovarea resurselor

Unde?

- ① **Ce zone geografice vizați?**
- De exemplu, una sau mai multe regiuni din țara dvs.
- ② **Care este motivul pentru alegerea acestor zone?**
- De exemplu. niveluri ridicate de privațiune/ lipsă de acces la acest tip de educație/ pentru a disemina cât mai larg posibil/ nivel dovedit de interes în subiect
- ③ **Ce setări vizați?**
- De exemplu. Setări de educație formală, nonformală și informală (școli, ONG-uri și alte organizații educaționale)

Cum?

- ① **Ce instrumente utilizați pentru a monitoriza numărul de persoane la care vă adresați?**
- De exemplu. Excel sau foi de calcul Google
- ② **Cum intenționați să verificați câți practicieni au livrat resursele?**
- De exemplu. descărcări de pe site-ul organizației/ interacțiuni pe posturi de socializare/ comunicări prin e-mail/ rapoarte de livrare a buletinului informativ

Când?

①
I

Care este calendarul dvs. pentru diseminarea resurselor în zona dvs. țintă?

- De exemplu. de-a lungul întregului an universitar 2019/2020

Capitolul 5

Monitorizarea și evaluarea programelor dvs. ECD

De ce monitorizarea și evaluarea contează?

Majoritatea oamenilor sunt de acord că programele ECD bune trebuie să fie bazate pe dovezi; cu toate acestea, timpul, resursele și cunoștințele limitate înseamnă adesea că monitorizarea și evaluarea (M&E) sunt tratate ca o povară și neglijate până la faza de închidere a livrării programului sau ignorate în întregime. Pentru a vă asigura că tinerii beneficiază la maxim de programele dvs., este important ca M&E să nu fie tratat ca accesoriu opțional, ci încorporat din start.

Încorporarea M&E în procesul de proiectare are o serie de avantaje:

- ***M&E vă permite să măsurați succesul în funcție de scopul și obiectivele programului și să determinați dacă intervenția dvs. funcționează așa cum a fost dorit.***
- ***Te ajută să înțelegi impactul pe care programul tău îl are asupra tinerilor și a societăților mai largi în care trăiesc.***
- ***M&E vă permite să faceți corecții la jumătatea livrării la programul dvs., în timp ce modificările sunt încă posibile (gândiți-vă la design iterativ!)***
- ***Îți sporește capacitatea de a învăța din programele anterioare și oferă o furnizare mai bună a ECD în viitor.***
- ***Acesta demonstrează credibilitatea organizației dvs. și dorința de a fi responsabil pentru succesele și eșecurile dvs.***
- ***M&E ajută la demonstrarea importanței generale a ECD pentru tineri pentru guverne, finanțatori, educatori și alte părți interesate.***

ISD sugerează utilizarea [scării Nesta](#) pentru a determina standardul de dovezi pentru programul dvs. Acest cadru utilizează o scară de la 1 la 5, nivelul 1 fiind cerința minimă pe care un program trebuie să o îndeplinească și nivelul 5 denotând un program care și-a demonstrat în mod repetat capacitatea de a produce impact la scară. În timp ce standardele de probă Nesta pot servi drept ghid util, ele nu ar trebui considerate ca fiind singura măsură de încredere. În funcție de natura programului, este probabil ca acesta să îndeplinească cerințele de la diferite niveluri ale scării, în timp ce lipsesc altele, ceea ce este de așteptat.

Înțelegerea contextului dvs. și dezvoltarea unei declarații cu probleme

Așa cum s-a subliniat în capitolul 1, o parte cheie a dezvoltării obiectivelor și obiectivelor programului dvs. este să efectuați mai întâi o analiză a situației; această cercetare va contribui foarte mult la planul dvs. de M&E. După ce cercetările de fond sunt finalizate, este timpul să rezumi aceste informații într-o **declarație de problemă** pentru programul tău. Declarația ar trebui să explice într-un mod clar și concis provocarea sau problema specifică pe care intenționați să o abordați. Acest lucru vă permite să:

- **concentrați-vă gândirea în jurul unei probleme date;**
- **stabilește o justificare clară pentru activitățile tale;**
- **furnizați contextul pentru obiectivele și obiectivele pe care le setați;**
- **comunicați scopul proiectului dvs. potențialilor părți interesate.**

O declarație bună a problemei ar trebui să includă informații despre situația pe care doriți să o schimbați; cine este afectat de această situație; modul în care sunt afectate; cauzele sale; și impactul pe care îl are asupra societății. Declarația de problemă poate fi scrisă pe baza informațiilor pe care le-ați descoperit în faza inițială de cercetare, dar nu ar trebui să fie mai mult de câteva sute de cuvinte.

De exemplu, în programul Young Digital Leaders, a fost utilizată următoarea afirmație:

„Tinerii care au crescut în era internetului ca nativi digitali sunt de cele mai multe ori cei mai vulnerabili la riscurile sale, inclusiv răspândirea de știri false, polarizând narațiunile, noi față de ei” și vorbirea de ură. Tinerii nu înțeleg aceste provocări online și nu sunt dotate cu abilitățile necesare pentru a le aborda. În mod similar, atunci când înțeleg și vor să conteste aceste probleme, ele sunt adesea prost echipate pentru a face acest lucru sau sunt slab susținute. Pe măsură ce lumea digitală devine din ce în ce mai centrală în viața noastră ca cetățeni, guvernele europene își adaptează abordările privind educația cetățenilor pentru a-i considera pe cetățeni într-un context online. Cu toate acestea, amplitudinea răspunsului este încă prea mică, prea dependentă de livrarea inconsistentă de către actorii societății civile și prea concentrată pe abilitățile de siguranță digitală, mai degrabă decât pe transformarea atitudinală și comportamentală în ceea ce privește rolul cetățenilor în spațiul online”.

Crearea de cadre și o teorie a schimbării pentru proiectul dvs.

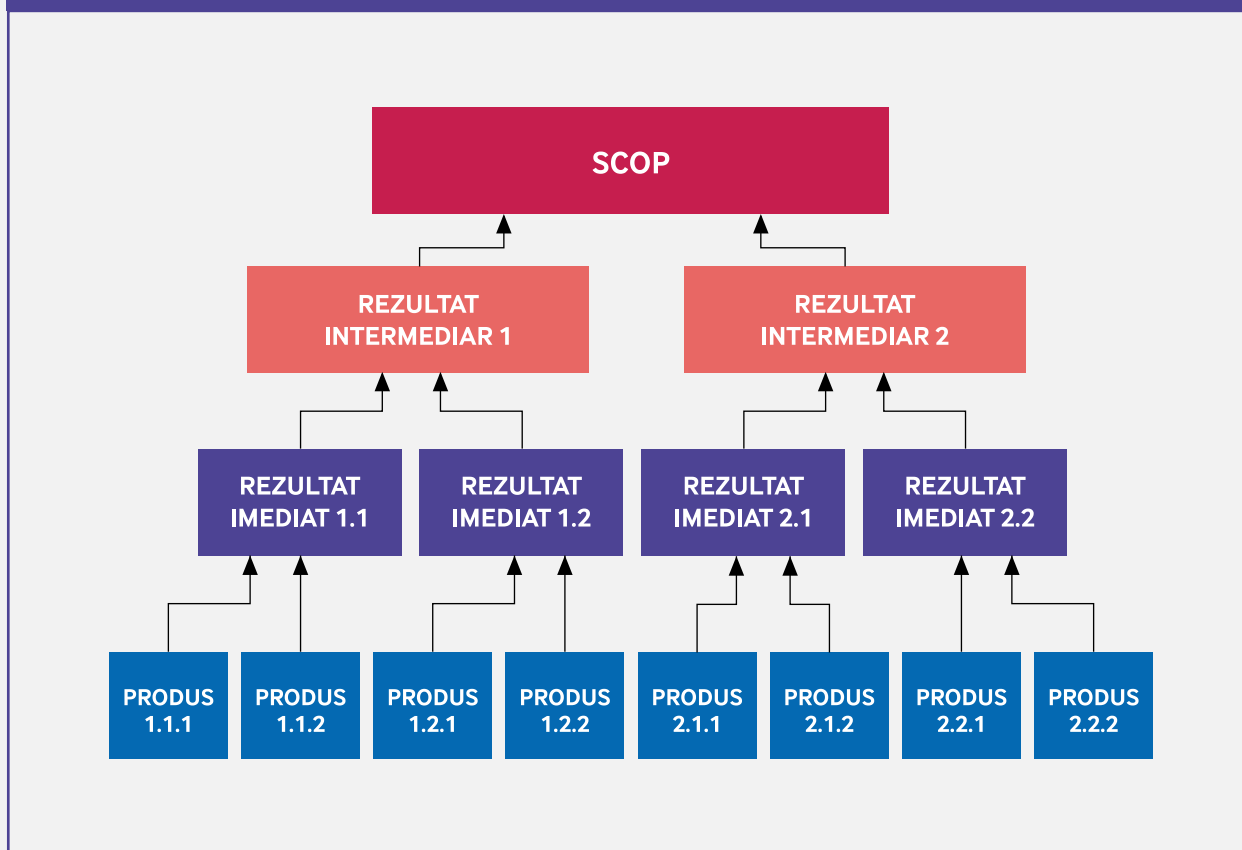
Cadrele reprezintă un element esențial al oricărui plan de M&E și mulți finanțatori necesită o formă de model logic care trebuie prezentată împreună cu o propunere de finanțare. Scopul și adecvarea exactă a fiecărui tip de cadru pot diferi, dar în general, acestea se referă la înfățișarea componentelor de bază ale unui program și la succesiunea pașilor necesari pentru atingerea obiectivelor sale. Cea mai comună formă de cadru în M&E este modelul logic sau cadrul de logistică, care afișează conexiunile logice între activitățile planificate și rezultatele dorite. Modelul logic pe care ISD îl recomandă să folosească conține șase niveluri. Primele trei niveluri conturează schimbările pe care vă așteptați să le producă, iar cele trei niveluri inferioare mijloacele prin care intenționați să ajungeți la aceste modificări. Modelele logice sunt aranjate în această ordine pentru a vă încuraja să lucrați înapoi începând cu scopul final. Acest lucru asigură o concentrare constantă asupra schimbărilor pe care doriți să le producă, mai degrabă decât asupra lucrurilor pe care le face proiectul.

Figura 1: Niveluri cheie ale unui model logic

Scop	Scopul final pe termen lung al unui program și schimbarea la cel mai înalt nivel la care intenționează să contribuie.
Rezultate intermediare	Rezultatele pe termen mediu ale unui program, care se așteaptă să fie obținute până la sfârșitul perioadei de implementare. Acestea includ în mod uzual modificări de comportament, practică și performanță.
Rezultate imediate	Efectele pe termen scurt ale unui program asupra beneficiarilor săi. Acestea constau în schimbări ale capacității, cum ar fi creșterea cunoștințelor, abilităților, conștientizării, atitudinilor sau accesului.
Produse	Produsele sau serviciile directe livrate la nivel de program prin executarea activităților. Produsele duc la rezultate, dar nu sunt ele însele modificările care se așteaptă să apară.
Activități	Ce face un program de fapt. Acestea sunt acțiunile întreprinse sau lucrările efectuate prin intermediul cărora contribuțiile sunt transformate în produsele proiectului.
Contribuțiile	Resursele umane, financiare, organizaționale și comunitare necesare pentru implementarea unui program.

Modelele logice sunt adesea structurate sub forma unei piramide. Pentru a îndrepta modelul logic spre obiectiv, trebuie să se completeze sau să se realizeze un grup de componente de nivel inferior. În timp ce un proiect ar trebui să aibă doar un obiectiv final, numărul de piese la fiecare nivel inferior va crește exponențial. În general, obiectivul tău ar trebui să fie susținut de două-trei rezultate intermediare, care, la rândul lor, sunt susținute de două-trei rezultate imediate proprii și, în final, de două-trei rezultate pe fiecare rezultat imediat.

Figura 2: Un exemplu de structură a modelului logic

Uneori, prezentarea întregului model logic pentru programul dvs. poate fi inadecvat sau practic. În aceste cazuri, poate fi mai bine să rezumați cadrul într-un set de obiective și obiective, așa cum este **prezentat în Capitolul 1**, oferind doar schimbările la cel mai înalt nivel pe care intenționați să le atingeți. Folosind această metodă, puteți comunica rapid scopul și valoarea proiectului dvs. părților interesate, donatorilor sau beneficiarilor.

Cum se scriu declarații despre rezultate și produse

Formularea unor **rezultate** eficiente și măsurabile la începutul unui program este esențială dacă sperați să vă evaluați eforturile pe termen lung. Pentru a vă asigura că creați declarații de rezultate care încapsulează clar schimbarea pe care doriți să o produceți, trebuie să includeți detalii despre ce se va schimba, direcția acelei schimbări, cine o va experimenta și unde va avea loc. Tabelul de mai jos oferă un ghid sugerat pentru a formula structura de sintaxă a declarațiilor de rezultat.

Caseta 5: Exemple de declarații rezultate			
Direcție	Ce	Cine	Unde
Îmbunătățită	conștientizarea serviciilor de raportare a discursurilor online instigatoare la ură	În rândul tinerilor online	În școlile selectate din regiunea X
Crescută	cunoașterea modului de a preda ECD	În rândul profesorilor și lucrătorilor de tineret	În țara Y
Redusă	vulnerabilitatea față de narațiunile discursului urii întâlnite online	Pentru tinerii aflați în situații de risc	În regiunea Z
Intensificat	acces la programe de educație pentru cetățenie digitală	Pentru elevi	În zona defavorizată X a țării Y
Increased	capacitatea de a identifica „știri false” pe platformele de socializare	De către studenți	În școli din orașul X
Sursa: Management bazat pe rezultate pentru programarea asistenței internaționale la Global Affairs Canada: un Ghid de instruire, 2016 https://www.international.gc.ca/world-monde/assets/pdfs/funding-financement/results_based_management-gestion_axee_resultats-guide-en.pdf			

Declarațiile de rezultate detaliază ce programul dvs. oferă participanților săi. Aceste declarații ar trebui să includă informații despre ce produs sau serviciu a fost livrat, la ce subiect și cui.

Caseta 6: Exemple de declarații rezultate			
Ce	Verb	Subject	Cine
Training	livrat	pentru identificarea și răspunsul la „știri false” pe social media	Pentru elevii din școlile publice din țara Y
Best practice guide	livrat	privind predarea abilităților de cetățenie digitală	Pentru lucrători de tineret în organizația Z
Evenimente de networking	organizate	connecting schools and civil society	Pentru OSC din regiunea X a țării Y
Sursa: Management bazat pe rezultate pentru programarea asistenței internaționale la Global Affairs Canada: un Ghid de instruire, 2016 https://www.international.gc.ca/world-monde/assets/pdfs/funding-financement/results-based_management-gestion_axee_resultats-guide-en.pdf			

După cum arată tabelul de mai sus, rezultatele ar trebui să conducă la rezultatele tale, dar nu ar trebui să includă o direcție de schimbare sau cuvinte precum „îmbunătățit” și „redus”. În schimb, ar trebui să se concentreze pe ceea ce produce programul dvs. mai degrabă decât pe schimbările pe care le așteptați participanților dvs.

Crearea unei teorii a schimbării

La baza sa, o [teorie a schimbării](#) explică cum și de ce va funcționa un program și conturează procesul prin care activitățile dvs. ar trebui să producă o serie de schimbări care să conducă la rezultate și obiective. Dezvoltarea unei teorii a schimbării pentru programul dvs. vă va asigura că se bazează pe dovezi reale, va reduce probabilitatea de eșec și vă va ajuta să identificați componentele lipsă din modelul dvs. logic.

O teorie narativă a schimbării este concepută pentru a însoți un model logic și se concentrează pe explicarea conexiunilor sau a săgeților dintre fiecare componentă a cadrului. Ar trebui să se bazeze pe informațiile pe care le-ați adunat în timpul analizei situației și ar trebui să înceapă prin a explica pe scurt contextul proiectului și beneficiarii acestuia. Teoria narativă a schimbării ar trebui apoi să exploreze ipotezele care stau la baza fiecărei legături din modelul dvs. logic, atunci când este posibil, oferind dovezi care să susțină afirmația că o componentă va conduce la alta. De exemplu, într-un program ECD, teoria schimbării dvs. ar putea explica de ce credeți că o capacitate crescută de a identifica „fake news” (rezultat imediat) va duce la o creștere a consumului critic de informații (rezultat intermediar).

Alegerea indicatorilor pentru proiectul dvs.

Indicatorii sunt variabile măsurabile pe care vă așteptați să le schimbați de la o valoare la începutul unui program la alta la sfârșitul acestuia. Ele pot fi cantitative sau calitative și ar trebui să ofere măsuri simple și fiabile pentru a evalua dacă ați atins obiectivele.

Este crucial ca indicatorii dvs. să fie independenți, să nu includeți o țintă stabilită în ei (de exemplu, să predați un program ECD la 150 de elevi) și ca unitatea de măsură să poată urca sau coborî în funcție de eficacitatea programului.

Indicatorii cantitativi sunt în mod tradițional obiective și măsoară cantități sau cantități de ceva. Unitatea de măsură din acești indicatori este de obicei un număr pur, procent sau raport.

numărul de tineri care finalizează toate cele cinci sesiuni ale unui program ECD

% dintre tinerii instruiți care raportează schimbările surselor de știri pe care le consumă online după participarea la atelierele școlare

% dintre tinerii care notează o notă de trecere de peste 70% la un test de concepte asociate cetățeniei digitale

Indicatorii calitativi sunt subiectivi și surprind în mod obișnuit date experiențiale sau atitudinale, ceea ce poate fi dificil de organizat, analizat și comparat. Cu toate acestea, folosind metode precum scalele, analiza conținutului sau observația sistematică, majoritatea datelor calitative pot fi cuantificate.

Numărul de părinți sau îngrijitori care se simt de parcă știu să își susțină copiii să facă față problemelor online

Nivelul mediu de satisfacție (pe o scară de [tip Likert](#) în 7 puncte) a elevilor cu pregătirea în domeniul siguranței pe internet oferită de școli

% dintre cadrele didactice care raportează încredere sporită în a avea conversații dificile în sala de clasă cu tineri vulnerabili

Vă recomandăm 2-3 indicatori pe obiectiv, bazându-ne atât pe date cantitative cât și pe cele calitative. Utilizarea unei abordări cu metode mixte poate atenua slăbiciunea ambelor tipuri de date și oferă o înțelegere mai robustă a impactului programului.

Partea finală a proiectării indicatorilor este colectarea liniilor de bază și stabilirea obiectivelor. Colectarea datelor **de bază** la începutul programului vă oferă un punct de referință pentru a putea evalua progresul către obiectivele și obiectivele dvs. **Țintele** specifică o anumită valoare pe care doriți să o vedeți pentru unul dintre indicatorii dvs. până la sfârșitul perioadei de program. Această valoare ar trebui să reflecte starea finală dorită, evidențiată de obiectivul sau obiectivul la care se raportează (de exemplu, x% dintre elevi sunt capabili să ofere o definiție corectă pentru „filtre de bule” după atelier; o creștere de x% în identificarea încrederii generale „fake news”).

Colectarea datelor pentru măsurarea succesului

Colectarea de date de încredere este în centrul oricărui plan de M&E bun și există o mare varietate de instrumente care pot fi folosite pentru a colecta informații. Provocarea pentru M&E constă în selectarea instrumentului potrivit pentru job. Este important să vă gândiți la colectarea datelor în timp ce proiectați indicatorii. Ce instrumente selectați ar trebui să se bazeze pe capacitatea de M&E a organizației dvs.; tipul de informații pe care încercați să le strângeți; cât de mult acces ai publicului tău țintă; și orice restricții de timp pe care le puteți confrunța.

În general, **datele cantitative** sunt cele mai utile pentru a demonstra amploarea impactului și pentru a realiza comparații între programe. În schimb, **datele calitative** vă vor ajuta să înțelegeți de ce și cum a programului dvs. **dezvăluind procesul prin care obține rezultate și impactul pe care îl are asupra persoanelor**. Amintiți-vă că majoritatea datelor calitative pot fi cuantificate pentru o analiză și raportare mai ușoare.

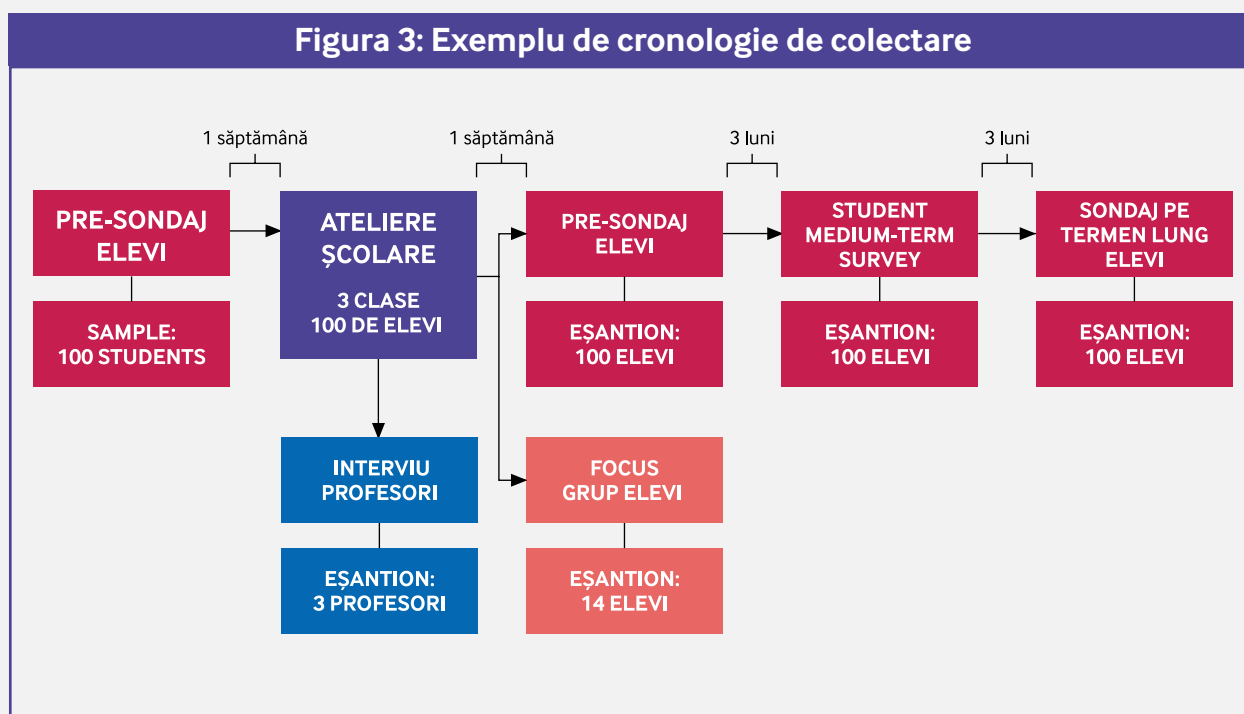
Caseta 7: Exemple de declarații rezultate			
Metoda de Evaluare	Pro	Contra	Frecvență
Sondaje	Poate fi utilizat pentru a aduna atât date cantitative cât și calitative. Vă permite să colectați informații ușor comparabile de la grupuri mari de oameni, cum ar fi participanții la un atelier Permiteți-vă să măsurați amploarea unei schimbări, mai degrabă decât doar cauzele posibile Sondajele panel vă permit să faceți o anchetă la același grup de persoane în diferite momente în timp pentru a determina modul în care răspunsurile lor s-ar fi putut schimba. Permiteți respondenților să raporteze demografia, opiniile, încrederea, atitudinile și comportamentele lor. Poate include, de asemenea, teste de cunoștințe similare cu întrebările la examen pentru a determina mai obiectiv implicarea respondenților cu subiectul. Software-ul de sondaj digital, cum ar fi SurveyMonkey, vă poate analiza rezultatele și poate oferi perspective.	Poate apărea ca un „test” pentru tinerii respondenți, ceea ce duce la dezangajare Întrebările pot fi interpretate greșit de către respondenți, iar autorul sondajului nu este prezent pentru a clarifica Întrebările din sondaj tind să fie mai susceptibile la prejudecăți din partea respondenților Este posibil să nu primiți un răspuns la fel de detaliat în comparație cu o întrebare de interviu. Rareori este o metodă eficientă de colectare a datelor calitative despre ce și cum un proiect a avut succes	În timpul analizei situației O săptămână înainte de atelier, o săptămână după atelier, 3/6/12 luni după livrarea programului

Focus Grupuri	Sprijină-te pentru a descoperi informații relevante pentru implementarea programelor tale. Întrebări ample, deschise, se pretează la colectarea de date calitative bogate. Dinamica de grup și alte forme non-verbale de comunicare pot fi, de asemenea, monitorizate pentru perspective suplimentare. Prin discuții de grup, beneficiarii pot fi încurajați să își analizeze mai profund propriile poziții și opinii.	Respondenții își pot auto-cenzura sau dilua opiniile oneste din cauza prezenței altor participanți Organizarea participanților pentru a participa la același loc și la ora poate fi dificilă Procesul de transcriere poate necesita timp și resurse	Focus grupurile sunt deosebit de utile în faza de cercetare inițială a unui program pentru a obține informații despre zona țintă și publicul tău În perioada de livrare, focus grupurile vă ajută să îmbunătățiți activitățile și să înțelegeți cum și de ce apare schimbarea la participanți
Interviuri	Concentrarea atenției asupra unui singur individ permite conversațiilor să analizeze mai profund experiențele persoanelor intervievate Oportunitatea de a colecta informații mai bogate de la participanții la programul-cheie Deoarece discuțiile se poartă cu o singură persoană, această metodă este mai rezistentă la influența prejudecăților și necesită mai puțin antrenament pentru a conduce eficient. Aceasta nu înseamnă că prejudecățile oamenilor nu sunt reflectate în interviuri, dar este probabil să fie mai puțin prezente decât în focus grupuri.	Necesită timp și resurse pentru organizare Informații obținute doar de la un individ la un moment dat (mai degrabă anecdotice decât bazele de dovezi largi)	Nicio prescripție obișnuită pentru acest lucru, dar având în vedere resursele care o includ, a recomandat ca interviurile să fie realizate doar cu beneficiarii sau părțile interesate cheie, de ex. un șef de cetățenie sau TIC al cărui departament v-a livrat programul ECD

Colectarea datelor: repere cheie

Descoperirea calendarului pentru colectarea datelor poate părea un pic confuză, dar nu trebuie să fie, în special dacă aveți un tabel bun de urmărire a indicatorilor. Pentru a facilita lucrurile, Fig 3 de mai jos oferă un exemplu pentru un program de cetățenie digitală care funcționează în școli. Acest program ipotetic constă dintr-un atelier școlar livrat la trei clase separate de elevi, în valoare totală de 100 de persoane. Atelierul este livrat independent în fiecare clasă de către un facilitator instruit, cu profesorul normal al elevilor prezenți la supravegherea activității. Colecția de date utilizată pentru acest exemplu include: sondaje realizate la patru puncte în timp; un grup focus cu elevi; și interviuri cu profesorii lor. În acest caz, utilizarea unei metode mixte va genera o cantitate mare de date care este mai mult decât suficientă pentru a demonstra impactul programului. De asemenea, efectuarea de sondaje pe o perioadă îndelungată de timp va permite personalului programului să evalueze cât de bine își păstrează elevii cunoștințele din atelierele școlare și va ajuta personalul să adune date mai solide cu privire la orice schimbare în comportamentul participantului.

Figura 3: Exemplu de cronologie de colectare

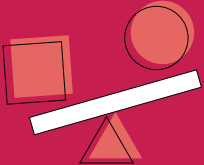

Glosar

Mai jos este prezentat un glosar non-exhaustiv al conceptelor cheie care pot fi predate ca parte a unui program ECD. Unele dintre aceste definiții ar putea avea nevoie să fie adaptate în conformitate cu contextul geografic sau grupa de vârstă la care sunt predate, dar sperăm că pot oferi o bază de referință utilă practicienilor care proiectează propriile resurse ECD.

NB. Conceptele apar în ordinea în care sunt predate tinerilor, profesorilor și părinților prin programul Young Digital Leaders. Ordonându-le astfel, participanții la program se bazează continuu pe cunoștințele pe care le-au dobândit în lecțiile anterioare.

Caseta 8: Glosar al conceptelor cheie utilizate în ECD

 “Știri false”	Știrile false sau conținutul fals descriu articole sau postări care par a fi factuale, dar care conțin o dezinformare deliberată cu intenția de a atrage vizualizări, de a influența oameni și/ sau a-i induce în eroare. Acestea pot conține, de asemenea, dezinformare, schimbul inadvertent de informații false.¹¹ Cei care creează știri false pot fi motivați de stimulente financiare (adesea veniturile din publicitate pe care le pot genera poveștile senzaționale), de obiectivele politice (dorința de a influența opinia în favoarea sau împotriva unui grup, partid sau candidat) sau de rațiuni personale (dorința de a răspândi intrigi).¹² Știrile false sunt concepute să pară legitime, adoptând adesea aspectul surselor de știri populare. Ele pot apărea ca postări pe rețelele de socializare, dar sunt, de cele mai multe ori, pagini de internet distribuite prin intermediul acestor rețele. Ele sunt de multe ori distribuite în mai multe formate sau de către conturi diferite, ceea ce face mai dificilă diferențierea poveștilor veridice de cele false.
 Scrieri părtinitoare	Scrierea părtinitoare apare atunci când un scriitor arată favoritism sau prejudecăți față de o anumită opinie, în loc să fie corect și echilibrat. Este folosit pentru a împinge oamenii către un anumit punct de vedere. Scrierea părtinitoare nu este nouă, dar acum, mai mult decât oricând, oamenii trebuie să poată separa faptul de opinie. Atunci când nu este semnalizat clar, amestecul de fapt și opinie în mass-media are rezultate negative semnificative. Conținutul părtinitor poate determina oamenii să dezvolte o înțelegere slabă a problemelor importante, în special bazată pe o lipsă de înțelegere a punctelor de vedere opuse, ceea ce face mai dificilă rezolvarea problemelor dificile ca societate.

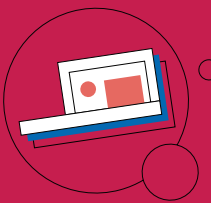

Camere de ecou

Camerele de ecou sunt spații sociale în care ideile, opiniile și convingerile sunt întărite prin repetarea în cadrul unui grup închis. În interiorul camerelor de ecou opiniile diferite sunt neexprimate sau nereprezentate, respinse sau eliminate.

Majoritatea oamenilor au avut o experiență cu camerele de ecou, care se pot regăsi în discuțiile purtate pe pagini web de știri, dar și în mici conversații între colegi pe rețelele de socializare.

Camerele de ecou sunt confortabile, pentru că este mai ușor să fii de acord cu oamenii într-o discuție decât să fii de altă părere. Cu toate acestea, ele pot fi dăunătoare, consolidând divizarea socială sau polarizarea politică prin reducerea posibilităților de a interacționa cu persoane care nu sunt de acord cu tine sau cu persoane din medii diferite.¹³ Camerele de ecou pot reduce înțelegerea altor opinii și empatia pentru cei care le au.

Bule filtru

Bulele filtru sunt rezultatul funcțiilor de căutare și al fluxurilor de știri personalizate. Acestea pot fi utile, direcționându-vă către conținutul pe care doriți să îl consumați, dar ele pot fi, de asemenea, dăunătoare, separând utilizatorii de informații care nu sunt în concordanță cu punctul lor de vedere. Acest lucru poate izola utilizatorii în bule politice, sociale sau ideologice, într-un fenomen strâns legat de camera de ecou.¹⁴ Aceasta poate direcționa oamenii spre poziționări extreme și poate reduce empatia lor pentru cei care gândesc diferit.

Stereotipuri

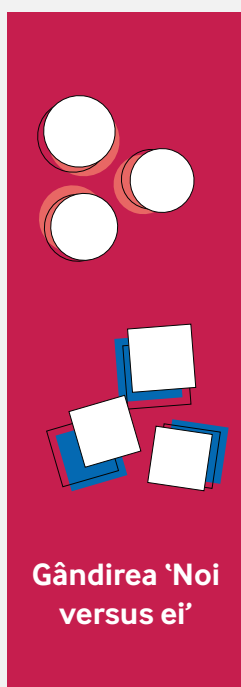
Stereotipurile apar atunci când oamenii folosesc un set de caracteristici supra-simplificate și generalizate pentru a descrie un grup de persoane.¹⁵ Stereotipurile sunt generalizate deoarece oferă oamenilor un mod simplu de a percepe lumea și consideră caracteristicile unei singure persoane drept adevărate pentru orice alt individ care împărtășește una sau mai multe trăsături identificatoare: de exemplu - rasă, religie, gen, statut, orientare sexuală.

Atunci când folosim stereotipurile, reducem individualitatea și nuanțele caracterului oamenilor la o listă de caracteristici care fac ușoară încadrarea lor într-o anumită categorie.¹⁶ Acest lucru are ca efect negativ distorsionarea cunoașterii cuiva a celorlalte persoane sau grupuri și împiedicarea ei de a recunoaște trăsăturile și punctele comune pe care le-ar putea avea cu acestea.

Una dintre cele mai dăunătoare consecințe ale stereotipurilor este că pot duce la formarea punctelor de vedere părtinitoare asupra anumitor grupuri și indivizi. Prejudecata este o atitudine negativă nejustificată, preconcepută față de o persoană sau un grup, bazată pe stereotipuri și “generalizări inflexibile”.¹⁷ Atunci când afișăm prejudecăți față de ceilalți, ne percepem ca aparținând anumitor grupuri, creăm o mentalitate “noi și ei”.

Prejudecățile se pot baza pe o serie de factori, cum ar fi rasa, religia, etnia, statutul, sexul și orientarea sexuală. Prejudecățile noastre pot fi întărite atunci când ne considerăm parte a unui grup perceput a fi pozitiv, compus din oameni care împărtășesc caracteristici și credințe similare. Prejudecățile pot fi exploatate și manipulate de către mass-media, politicieni, extremiști sau chiar de prietenii și familia noastră pentru câștiguri politice sau sociale. Manipularea persoanelor în societate afectează negativ coeziunea comunității și conduce la polarizare.

O mentalitate ‘noi versus ei’ împarte lumea într-un grup de viziune negativ, stereotipizat în afara grupului (ei) și într-un grup pozitiv privit (noi). Diviziunile se pot baza pe o gamă largă de identități, cum ar fi rasa, religia, sexul, orientarea sexuală, clasa, naționalitatea și opiniile politice. Diferențele sunt deseori proiectate prin utilizarea stereotipizării și toți membrii grupului sunt caracterizați la fel.

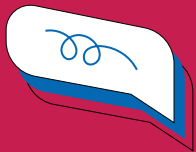
Această tactică este adesea folosită pentru polarizarea oamenilor, atât online, cât și în viața reală, forțând indivizii într-un binar din ceea ce face creatorul de conținut.¹⁸ Grupul în afara grupului este adesea blamat pentru problemele cu care se confruntă grupul, iar acest lucru este folosit pentru a consolida modul în care se consideră în sine grupul.

Diviziunea în „noi” și „ei” a existat în întreaga societate umană. Este prezentă în sport, politică și chiar acolo unde trăim într-un oraș sau localitate. Atunci când este lansat pentru mijloace negative, devine o armă puternică care poate afecta negativ coeziunea comunității și poate genera ura în cadrul societăților noastre.

Găsirea țapului ispășitor este practica de a supune o persoană sau un grup din cadrul societății la un tratament negativ și blamarea acestora pentru probleme sociale sau politice.

Găsirea țapului ispășitor este un motor-cheie al intoleranței și prejudecăților.¹⁹ Scoaterea în scenă a unui grup și învinovățirea acestora pentru problemele sociale prezintă o narațiune simplă și clară care poate conduce la polarizarea și ura în cadrul societății. Exemple de găsire a țapilor ispășitori includ tratamentul poporului evreu de către naziști sau învinovățirea minorităților etnice pentru probleme sociale sau economice.

Comunicare eficientă

Comunicarea eficientă online există atunci când un mesajul este livrat, primit și înțeles de către publicul vizat. Pentru a comunica în mod eficient, persoana care transmite mesajul trebuie să-și articuleze în mod clar ideea, să ia în considerare diversele audiențe care vor primi mesajul și să-și adapteze tonul și limbajul în concordanță cu acestea, să modeleze atitudini pozitive, constructive și să demonstreze că își dorește să asculte răspunsuri.

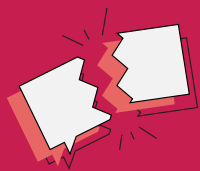
Răspândirea tehnologiei digitale a introdus o gamă largă de opțiuni pentru comunicare, ce au redus în mod evident nevoia de interacțiuni față în față. Deși există multe aspecte pozitive care rezultă din aceste evoluții, ele aduc totodată și riscurile de a ne distanța de consecințele a ceea ce spunem și de a-i dezumaniza pe cei cu care comunicăm. O parte a comunicării online eficiente înseamnă aducerea normelor sociale și a curtoaziei pe care o folosim offline în lumea digitală.

Consimțământ online

Lumea digitală permite oricui să distribuie informații despre ei înșiși și despre alții. Tinerii din întreaga lume profită din plin de aceasta pentru a partaja fotografii, videoclipuri și alte conținuturi multimedia prin intermediul profilurilor și paginilor de pe rețelele de socializare. Însă de cele mai multe ori fac acest lucru fără a înțelege întregul domeniu de aplicare al dreptului lor la viață privată sau rolul lor atât în acordarea, cât și în primirea consimțământului de a distribui informații și conținut.

Tinerii trebuie să fie învățați cum să facă acest lucru în mod responsabil, în conformitate cu instrucțiunile stabilite de aplicațiile digitale ale platformelor de socializare pe care le utilizează.²⁰ Aceasta înseamnă asigurarea că ei au consimțământul celor care sunt în fotografiile și videoclipurile pe care le distribuie online sau al căror conținut îl partajează ca fiind al lor. În mod similar, tinerii ar trebui să fie împuterniciți să controleze modul în care alții distribuie informațiile și conținutul care îi implică.²¹ Aceasta include atât acordarea permisiunii celor care doresc să stocheze și să partajeze informațiile lor, cât și retragerea acordului în orice moment, și raportarea conținutului pentru care nu au aprobat utilizarea.

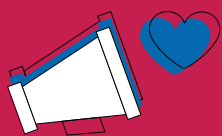

Discursul instigator la ură

Discursul instigator la ură este un discurs care atacă, intimidează, umilește, discreditează sau promovează violența împotriva unei persoane sau a unui grup “pe baza dizabilității, identității de gen, a rasei, religiei sau credinței, naționalității, vârstei, statutului social sau orientării sexuale”.²² Discursul instigator la ură din mediul online este o problemă majoră și un lucru cu care majoritatea persoanelor se confruntă la un moment dat.

Multe țări au legi care interzic anumite tipuri de discursuri instigatoare la ură. Pentru a răspunde la discursul instigator la ură într-un mod informat, responsabil și eficient, este esențial ca tinerii să îl poată identifica în mod corect atunci când îl întâlnesc. În special, este important ca tinerii să poată face distincția exactă între discursul instigator la ură și libera exprimare.

Conținutul online plin de ură poate diviza comunitățile și îi poate conduce pe indivizi spre discriminare, ură și violență. Descurajarea creării unui astfel de conținut, reducerea vizualizărilor și promovarea alternativelor pozitive pot juca un rol important în stoparea ciclurilor de ură.

Libera exprimare

Libera exprimare este abilitatea și dreptul unei persoane de a se exprima liber și de a-și împărtăși părerile și ideile fără frică de represalii sau cenzură. Libera exprimare este vitală pentru că ne permite să împărtășim idei, să discutăm deschis problemele sociale, politice și culturale și stă la baza libertăților noastre. Libertatea de exprimare este recunoscută ca drept fundamental prin articolul 19 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și în legislația internațională privind drepturile omului în Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice.²³

N.B. De asemenea, puteți alege să utilizați sau să includeți definiția națională a exprimării libere pentru țara în care se desfășoară programul dvs. pentru a vă asigura că este bine ancorată în contextul local.

Anexa 1

Cele mai bune zece sfaturi ale ISD pentru derularea unui program ECD de succes

1.

Înțelegeți exact ce este cetățenia digitală, de ce este importantă și cum să o promovezi în rândul practicienilor din domeniul educației din țara dvs. Fiind un concept relativ nou pentru sectorul educației, este posibil ca mulți practicieni să nu fie conștienți de ECD sau îl pot considera un „subiect de specialitate”. A stabili motivul pentru care furnizarea ECD este vitală pentru tineri, trebuie să fiți în măsură să o definiți și să explicați cum diferă de domeniile existente, cum ar fi siguranța online sau abilitățile digitale, pe care educatorii le acoperă sub o altă formă de ani buni.

2.

Efectuați o trecere în revistă a literaturii de specialitate pentru a identifica abordările existente asupra ECD. După cum se prezintă în Anexa 2, există numeroase exemple de programe ECD excelente atât în Europa, cât și în afara acesteia. Efectuarea unei cronici amănunțite a acestor inițiative și a celorlalte care își desfășoară activitatea în țara dvs. va ajuta la identificarea lacunelor în ceea ce privește furnizarea curentă, succesele notabile ale programului, finanțatorii relevanți sau oportunitățile de colaborare. Nu reinventați roata, dar gândiți-vă cum materialele existente pot fi adaptate la contextul dvs.

3.

Vorbiți direct cu publicul țintă pe toata durata livrării. Nu există niciun înlocuitor pentru perspectivele calitative de primă mână din partea practicienilor și/sau a tinerilor pe care programul dvs. încearcă să îl susțină. Utilizați focus grupuri și interviuri pentru a actualiza continuu livrarea programului și pentru a asigura impactul maxim. În mod ideal, acest proces ar începe înainte de proiectare și activitatea pilot.

4.

Asigurați-vă că programul dvs. poate fi încorporat cu ușurință în programele școlare și ale centrelor de tineret, și se conectează cu rezultatele mai largi ale învățării. Având în vedere natura ocupată a acestor instituții, este vital ca programul dvs. să nu fie perceput ca o povară suplimentară. Luați limba din programa națională și arătați cum ECD susține obiectivele respective. De asemenea, ar trebui să elaborați un plan bine documentat care să explice modul în care programul dvs. se poate încadra în schemele lor de lucru existente, de exemplu prin intermediul cursurilor de cetățenie, ca adaosuri la alte subiecte relevante (de exemplu, istorie; studii media; TIC) sau ca o ofertă extracurriculară pe tot parcursul anului.

5.

Prioritizați rezultatele față de produse. De exemplu, mai degrabă decât să vă concentrați pe numărul de ateliere pe care le-ați livrat sau la câte persoane ați ajuns, luați în considerare profunzimea învățării participanților, apetitul de a vă angaja să mergeți înainte și formarea de noi rețele. În cele din urmă, ar trebui să vă întrebați ce ar ști, înțelege, simți și face un participant „ideal” participând la program. Utilizați sondaje pentru a colecta date cantitative pentru a stabili măsura în care programul dvs. a atins cu succes aceste rezultate.

6.

Alegeți conținut la nivelul potrivit pentru publicul țintă. Când vă redactați programul de învățământ, conceptele cheie de ECD ar trebui să reflecte gama de prejudicii și fenomene pe care audiența dvs. le întâlnește online, dar trebuie să fie, de asemenea, sensibile la vârsta și experiența lor. Evitați limbajul excesiv de academic și ancorați lucrurile într-un context real, acolo unde este posibil.

7.

Lecțiile ar trebui să echilibreze învățarea bazată pe discuții cu activitățile practice. Acest lucru va permite elevilor să absoarbă informații vitale, să își formuleze propriile opinii și să lucreze în „zonele gri” cu colegii lor. De asemenea, se asigură că ECD este ancorat în ceva tangibil și relevant pentru viața lor de zi cu zi, mai degrabă decât într-un set abstract de termeni.

8.

Furnizați rețele de asistență continuă pentru practicieni. Având în vedere noutatea ECD pentru mulți profesori și lucrători de tineret, este posibil să fie nevoie să pună întrebări suplimentare. Configurarea unui grup Facebook sau a unui alt forum online va facilita învățarea de la egal la egal între educatori și le va permite să împărtășească orice problemă sau cele mai bune practici pentru susținerea sesiunilor ECD.

9.

Evitați o abordare „tristă și mohorâtă”! Discuțiile publice despre internet au devenit din ce în ce mai negative în ultimii ani. În timp ce tinerii trebuie să înțeleagă riscurile asociate utilizării online, dorim, de asemenea, ca aceștia să se simtă împuterniciți ca și consumatori digitali. Prin urmare, trebuie să găsiți un echilibru: evitați să sugerați că un comportament negativ este pretutindeni sau că ar trebui să fie sceptici față de tot ceea ce întâlnesc online - acest lucru poate genera evitări de știri sau o tendință spre teorii ale conspirației.

10.

Faceți un puternic apel la acțiune. În urma punctului de mai sus, este vital ca ECD să prezinte modele de acțiune. Este posibil să nu includeți învățarea aplicată în cadrul programului dvs. (de exemplu, campanii digitale; jurnalism studențesc), dar ar trebui să folosiți instrumente, resurse și platforme de indicare, unde își pot continua călătoria. Ori de câte ori este posibil, sărbătoriți exemplele de comportament pozitiv și oferiți-le studii de caz pentru a încerca să le întrecă, astfel încât să poată vizualiza cum arată un „cetățean digital” în practică.

Anexa 2

Programele europene ECD

Tabelul de mai jos prezintă o listă ne exhaustivă de ECD de înaltă calitate sau de programe de siguranță online pe care s-ar putea să doriți să le consultați pentru îndrumarea celor mai bune practici atunci când proiectați propriul program:

Box 9: Some European DCE or online safety programmes

Nume	Descriere	Organizațiile de livrare și partenerii	Grupul țintă/ Localizare	Website
Safer Internet Programme	Comisia Europeană co-finanțează Centrele Safer Internet în Statele Membre (coordonate de Insafe), cu portalul Better Internet for Kids ca singur punct de intrare către resurse și bune practici din întreaga Europă. Sarcina lor principală este de a sensibiliza și de a încuraja alfabetizarea digitală printre minori, părinți și profesori.	Insafe	Statele Membre UE Islanda Norvegia Rusia Serbia	https://www.betterinternetforkids.eu/
Childnet Digital Leaders Programme	Programul ChildNet Lideri Digitali este un program de formare a abilităților de leadership pentru tineri, care îi capacitează pe tineri să-și educe colegii asupra siguranței online.	Childnet International The Diana Award Facebook	UK	https://digital-leaders.childnet.com/
Media4ME	Proiectul își propune „conectarea și abilitarea organizațiilor, instituțiilor și cetățenilor activi ... pentru a promova dialogul intercultural, coeziunea socială și cetățenia”. Produce „planuri de acțiune cuprinzătoare pentru cartierele multiculturale pentru a introduce utilizarea mijloacelor de comunicare socială interculturală pentru a sprijini procesul de dialog intercultural, coeziunea socială și combaterea portretizării negative a cartierelor”.	Mira Media (Utrecht) NANM (Londra) Media Animation, (Bruxelles) Vlaams Steunpunt voor Nieuwe Geletterdheid (Leuven) Media Monitoring Agency (București) MIER/COSPE (Bologna/ Florența)	Olanda Regatul Unit Republica Cehă Belgia România Italia	Nici un site web specific: vezi site-urile partenerilor de livrare

Nume	Descriere	Organizațiile de livrare și partenerii	Grupul țintă/ Localizare	Website
SELMA (Social and Emotional Learning for Mutual Awareness)	Un proiect de doi ani (2017-19) care are ca scop abordarea problemei discursului online instigator la ură prin promovarea conștientizării reciproce, toleranței și respectului. Viziunea de ansamblu a proiectului SELMA este surprinsă de fraza sa: Hacking Hate. Se bazează pe o abordare de învățare socială și emoțională pentru a împuternici tinerii să devină agenți ai schimbării; îi ajută să înțeleagă mai bine fenomenul urii online; le oferă instrumente și strategii pentru a acționa și a face diferența.	European Schoolnet co-ordinates the project in collaboration with: Center for Digital Pædagogik (Denmarca) Media Authority for Rhineland-Palatinate (LMK) (Germania) For Adolescent Health (Grecia) South West Grid for Learning (Regatul Unit) Diana Award	Belgia Denmarca Germania Grecia, Regatul Unit	www.hackinghate.eu
The Cyberscout Training Programme	Programul folosește consilierea de la egal la egal pentru a sprijini predarea siguranței online în școli. Elevii din diferite orașe bulgare întreprind un program de formare de două zile, în timpul căruia învață despre probleme de riscuri și siguranță cu care copiii se confruntă online. Cyber-cercetașii sunt instruiți să transmită colegilor lor ceea ce au învățat și sunt încurajați să organizeze evenimente pentru a sensibiliza colegii lor despre pericolele online și despre modalitățile de abordare a acestora.	Bulgarian Safer Internet Centre	Bulgaria	https://www.safenet.bg/en/initiatives/173-cyberscouts-teams
Get Your Facts Straight!	Programul oferă educație de informare media pentru tinerii din medii socio-economice defavorizate, precum și pentru părinți și/ sau bunici. Scopul programului este de crește conștientizarea asupra problemelor prin resurse accesibile și de a îi echipa cu abilitățile de a se susține reciproc.	ALL DIGITAL AISBL, Belgia – Coordonator Centre of Technical Culture Rijeka, Croația Fundația EOS – Educating for an Open Society, România Stiftung Digitale Chancen (Digital Opportunities Foundation), Germania European Association for Viewers Interests (EAVI), Belgia Colectic sccl, Spania Global Libraries – Bulgaria Foundation, Bulgaria Ventspils Digital Centre, Letonia Open Group Societa' Cooperativa Sociale Onlus, Italia	Bulgaria Croația Germania Italia Letonia România Spania	https://all-digital.org/projects/get-your-facts-straight/

Nume	Descriere	Organizațiile de livrare și partenerii	Grupul țintă/ Localizare	Website
Consolidarea Cetățeniei Digitale	DETECT este un program de formare a profesorilor, care urmărește să familiarizeze și să educe profesorii cu „instrumentele și strategiile [folosite] pentru manipularea opiniilor și comportamentul publicului, cum ar fi algoritmi, roboți virtuali ai rețelelor de socializare, postări „întunecate” și campanii bazate pe fraude”.	Leibniz Universität Hannover, Institut für Didaktik der Demokratie (Germany) Demokratiezentrum Vienna (Austria) Center for European Refugees, Migration and Ethnic Studies, New Bulgarian University (Bulgaria) Center for Education and Qualification of Pedagogical Experts (Bulgaria) Gymnasium Pula (Croatia) Gong (Croatia)	Austria Bulgaria Croatia Germany	https://www.gong.hr/en/active-citizens/citizen-education/detect-enhancing-digital-citizenship/
Génération Numérique	O asociație aprobată de Ministerul Francez de Educație Națională, care desfășurat activități de educație și formare în mass-media, domeniul informațiilor și domeniul digital pentru tineri (8–20 ani) în toată Franța, și pentru părinți și profesioniști (educatori, mediatori, profesori etc.). Oferă zile de informare și conștientizare asupra problemelor și riscurilor legate de utilizarea internetului, a descărcărilor, a rețelelor sociale, jocurilor video, telefoanelor mobile și instrumente digitale la nivel național, destinate copiilor, adolescenților și adulților.	Délégation Interministérielle à la Lutte Contre le Racisme, l'Antisémitisme et la Haine (DILCRAH) Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL) EDUCNUM	France	https://asso-generationnumerique.fr/

Endnotes

- ¹ Eurostat, „A fi tânăr în Europa de azi: lumea digitală”, ec.europa.eu, decembrie 2017, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Being_young_in_Europe_today_-_digital_world
- ² UNICEF, „Unu din trei: guvernarea internetului și drepturile copiilor”, 2016, <https://www.unicef-irc.org/publications/795-one-in-three-internet-governance-and-childrens-rights.html>
- ³ Acesta este un termen „cuprinzător” cu care se confruntă cu tineretul, care acoperă dezinformarea și informarea greșită, ambele descrise în glosarul din secțiunea „știri false”.
- ⁴ The7stars and Newsworks, Pop goes the Filter Bubbles, aprilie 2017, https://www.newsworks.org.uk/write/MediaUploads/Filter_Bubble_infographic.pdf
- ⁵ Ofcom, „Copii și Părinți: Raport privind utilizarea și atitudinea media 2018”, ianuarie 2018, https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0024/134907/children-and-parents-media-use-and-attitudes-2018.pdf
- ⁶ Guvernul australian, „Cetățenie digitală”, nd, <https://www.digitaltechnologieshub.edu.au/teachers/topics/digital-citizenship>
- ⁷ Frau-Meigs, D., O’Neill, B., Soriani, A. și Tomé, V., „Educația cetățeniei digitale, volumul 1: Prezentare generală și perspective noi”, Consiliul Europei, octombrie 2017, <https://rm.coe.int/prems-187117-gbr-2511-digital-citizenship-literature-review-8432-web-1/168077bc6a>
- ⁸ Frau-Meigs, D., O’Neill, B., Soriani, A. și Tomé, V., „Educația cetățeniei digitale, volumul 2: Consultare cu părțile interesate”, Consiliul Europei, octombrie 2017, <https://rm.coe.int/prems-187117-gbr-2511-digital-citizenship-literature-review-8432-web-1/168077bc6a>
- ⁹ Consiliul Europei, „Cetățenia digitală și Educația cetățeniei digitale”, <https://www.coe.int/en/web/digital-citizenship-education/digital-citizenship-and-digital-citizenship-education>
- ¹⁰ National Literacy Trust, Raport final Știri false și alfabetizarea critică, Grupul parlamentar Multipartit privind alfabetizarea și încrederea națională asupra alfabetizării, 11 iunie 2018, <https://literacytrust.org.uk/research-services/research-reports/fake-news-and-critical-literacy-final-report/>
- ¹¹ Comitetul pentru digital, cultură, mass-media și sport, Dezinformarea și „Știrile false”: Raport final; Al optulea raport de sesiune 2017–19, HC 1791, <https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmcumeds/1791/1791.pdf>
- ¹² Martens, B., Aguiar, L., Gomez-Herrera, E. și Mueller-Langer, F., Transformarea digitală a presei și creșterea dezinformării și a știrilor false: o perspectivă economică, Documentația de economie digitală 2018- 02, Raport tehnic JRC, 8–9, <https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc111529.pdf>
- ¹³ Bright, J., „Explicarea emergenței camerelor cu ecou pe rețelele de socializare: rolul ideologiei și al extremismului”, Jurnal electronic SSRN, 2017.
- ¹⁴ Montag, C., „Bulele filtru: cum afectează bulele filtru opinia (politică), luând în considerare personalitatea?”, în J. Baldauf, J. Ebner și J. Guhl (eds) Discursul urii și radicalizarea online: Raport de cercetare OCCI , 2019, <https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2019/06/ISD-Hate-Speech-and-Radicalisation-Online-English-Draft-2.pdf>
- ¹⁵ McLeod, S. A., „Stereotipuri”, 2015, <https://www.simplypsychology.org/katz-braly.html>
- ¹⁶ Dovidio, J. și colab., „Prejudată, Stereotipizare și discriminare: Prezentare teoretică și empirică”, în Dovidio, J. et al. (eds) Manualul SAGE Handbook of Prejudice, Stereotyping and Discrimination, 2010, DOI: 10.4135/9781446200919.n1.
- ¹⁷ Ibid, 3.
- ¹⁸ McCoy, J., Rahman, T. și Somer, M., „Polarizarea și criza globală a democrației: tipare comune, dinamică și consecințe periculoase pentru politicile democratice”, American Behavioral Scientist, 62(1), 16–42, 2018, <https://doi.org/10.1177/0002764218759576>
- ¹⁹ Baumeister, R. și Vohs, K., „Teoria țapului ispășitor de Elliot D. Hammer”, în Enciclopedia psihologiei sociale, 2007 <https://dx.doi.org/10.4135/9781412956253.n465>

²⁰ Comisarul pentru copii din Anglia, Cetățenie Digitală: Drepturile tinerilor în social media, kit de predare pentru vârstele 16-17 ani, 2007

<https://www.tes.com/member/ChildrensCommissioner>

²¹ Tremlett, K., Ce este consimțământul online și cum pot discuta despre el cu copilul meu? site-ul Internet Matters, <https://www.internetmatters.org/hub/question/what-is-online-consent-and-how-can-i-discuss-this-with-my-child/>

²² Națiunile Unite, Strategie și plan de acțiune privind discursul instigator la ură, 2019, <https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/UN%20Strategy%20and%20Plan%20of%20Action%20on%20Hate%20Speech%2018%20June%20SYNOPSIS.pdf>

²³ Consiliul Uniunii Europene, Ghidul UE asupra drepturilor omului privind libertatea de exprimare online și offline, 2014, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_human_rights_guidelines_on_freedom_of_expression_online_and_offline_en.pdf

